

BACHELOROPPGAVE

Briksdalen – en innfallsport til Jostedalsbreen nasjonalpark

av

207 - Marit Svaland

203 - Marte Bjørnstad Andressen

Briksdalen – an entrance to Jostedalsbreen national park

Landskapsplanlegging med landskapsarkitektur

PL491

Juni 2014

Avtale om elektronisk publisering i Høgskulen i Sogn og Fjordane sitt institusjonelle arkiv (Brage)

Jeg gir med dette Høgskulen i Sogn og Fjordane tillatelse til å publisere *”Briksdalen – en innfallsport til Jostedalsbreen nasjonalpark”* i Brage hvis karakteren A eller B er oppnådd.

Jeg garanterer at jeg er opphavsperson til oppgaven, sammen med eventuelle medforfattere. Opphavsrettslig beskyttet materiale er brukt med skriftlig tillatelse.

Jeg garanterer at oppgaven ikke inneholder materiale som kan stride mot gjeldende norsk rett.

Ved gruppeinnlevering må alle i gruppa samtykke i avtalen.

207 – Marit Svaland

JA NEI

203 – Marte Bjørnstad Andressen

JA NEI

BRIKSDALEN

*en innfallsport til
Jostedalsgreen
nasjonalpark*

Forord

Denne bacheloroppgaven er en avsluttende del av studiet Landskapsplanlegging med landskapsarkitektur ved Høyskolen i Sogn og Fjordane. Oppgaven ble valgt i mai 2013, og teller 20 studiepoeng. Vi ønsket å skrive en oppgave hvor vi kunne kombinere ulik kunnskap vi har tilegnet oss de tre årene på studiet. Kombinasjonen av teori, feltarbeid og kreativ utforming har vært veldig lærerikt og artig. Oppgaven er skrevet på oppdrag fra Jostedal-breen nasjonalparkstyre, ved. Maria C. Knagenhjem. I tillegg til nasjonalparkstyret, har Statens Naturoppsyn (SNO) ved Anne Rudsengen vært engasjert i samarbeidet mellom forfatterne og dette oppdraget. Det har vært givende å jobbe med en reell problemstilling, og det ville vært stas om arbeidet vi har lagt ned kan være til nytte for deres videre arbeid i Briksdalen og nasjonalparken forøvrig.

Vi startet arbeidet høsten 2013 ved å besøkte området og gjøre nødvendige registreringer, samt intervjuer aktuelle personer. Mye tid og energi har gått til oppgaven denne våren - men et arbeid som har gitt oss mye både faglig og personlig som vi helt sikkert tar med oss videre i studier og arbeidsliv.

Spesielt vil vi takke våre dyktige og tålmodige veiledere Liv Norunn Hamre og Anne M. Bø Tibbals for gode og konstruktive tilbakemeldinger.

Der ikke annet er oppført er alle foto tatt av forfatterne.

Sogndal, 02. juni 2014

Marit Svaland og Marte Bjørnstad Andressen

Sammendrag

Jostedalsbreen nasjonalparkstyre ønsker forbedringer av innfallsportene til nasjonalparken for å rydde opp og skape et mer inviterende utgangspunkt til nasjonalparken. Briksdalen, lokalisert innerst i Nordfjorden i Stryn kommune, er en av innfallsportene. Briksdalen er et godt opparbeidet område, men oppgaven tar for seg forbedringer og supplementer som kan gjøre innfallsporten bedre enn den er i dag. Problemstillingen er:

Hvordan tydeligere fremme kvalitetene i Briksdalen og ønske velkommen ved innfallsporten til Jostedalsbreen nasjonalpark?

For å svare på problemstillingen har vi kartlagt kvaliteter og funksjonsbehov som knytter seg til Briksdalen, og funnet ut hva som er grunnleggende for at besøkende føler seg velkommen i et område. Vi har valgt ut landskapselementer, nasjonalparken og historien til området som de viktigste kvalitetene i Briksdalen. Prioriterte funksjonsbehov i Briksdalen er oversiktig skilting, tilstrekkelig informasjon, føle seg velkommen, se omgivelsene, ryddighet og struktur.

Vi har lagt frem planforslag til utforming av fem typer installasjoner: velkomstskilt, portal, bilde- og informasjonsskilt, ramme og kikkehull. De planlagte installasjonene tilfører nye elementer i området og kan dermed oppfattes som visuelt forstyrrende i landskapet i det de kjemper om oppmerksomheten til de besøkende. Dette kan føre til at de besøkende fokuserer mer på installasjonene enn hva installasjonene faktisk ønsker å fremheve. Det har derfor vært svært viktig at plassering og utforming av installasjonene ikke tar for mye oppmerksomhet fra omgivelsene.

Planforslagene bygger på et konsept om at innfallsporten skal framtre slik at besøkende får en helhetlig opplevelse. En helhetlig opplevelse av området blir skapt ved å flette sammen og fokusere på kvalitetene som er i Briksdalen, samt ved å sørge for at de besøkende føler seg velkommen til området. Installasjonene danner òg en helhet i området ved å ha gjennomgående materialbruk, og ved at utformingen er tilpasset de naturlige omgivelsene.

Samlet sett fremhever planforslagene kvalitetene ved Briksdalen og bidrar til at de besøkende føler seg velkommen til området. Planforslagene som er lagt fram vil kunne føre til at innfallsporten hever sin kvalitet.

Innholdsfortegnelse

1. Innledende del	1
1.1 Innledning	1
1.2 Problemstilling	2
1.3 Metode	2
1.4 Teori	3
Nasjonalpark: bruk og vern.....	3
Grad av tilrettelegging i naturområder	3
Reiseliv og naturområder som reisemål	4
Hva er en god reiselivs-opplevelse?	4
1.5 Presentasjon av området	5
2. Analysedel	8
2.1 Innledning	8
2.2 Landformer og vann	8
Bre, vann og vassdrag	9
Klima.....	10
2.3 Romlige- og estetiske forhold	11
2.4 Arealbruk og bebyggelse	14
Vern	17
2.5 Vegetasjon	18
Prioriterte naturtyper	18
2.6 Historiske og kulturelle forhold	21
2.7 Fastsetting av landskapskarakter	23
2.8 Kvaliteter	25
2.9 Funksjonsbehov	26
Prioriterte funksjonsbehov	26
2.10 Utfordringer ved stedet	27

3. Planforslag	28
3.1 Konsept	28
3.2 Presentasjon	28
Oversikt over innstallasjoner	30
Velkomstkilt	31
Portal	32
Bilde- og informasjonsskilt	34
Ramme og kikkehull	36
Materiale	38
3.3 Retningslinjer	38
4. Drøfting	39
5. Litteraturliste	41

1. Innledende del

1.1 Innledning

Følelsen av å være velkommen der man opptrer som besøkende er essensiell for at man skal få en god opplevelse. Når mennesker opplever at de er velkommen, kan det bli en følelse av glede, trygghet, ro og de kan føle at de er betydningsfulle. Velkommenhet kan relateres til vertskap. Ordet vertskap blir sett på som en holdning og "en praktisk filosofi som hjelper mennesker, virksomheter og steder til å utvikle en holdning der man ønsker velkommen, inkluderer og er åpen". Vertskap handler om å se mennesket ikke bare som en kunde eller besøkende, men som en gjest. (*Vertskapet utvikling AS, 2012*).

Man kan ønske velkommen på forskjellige måter, avhengig av hvor man befinner seg. Er man gjest i et hus vil gjerne verten ønske velkommen ved å åpne døren og ønske velkommen inn. I et naturområde, for eksempel en nasjonalpark ønskes det velkommen på andre måter; via skilt, informasjonstavler og at området fremstår som oversiktlig. Dette kan bidra til at gjesten bærer med seg en opplevelse av at det er god kvalitet på stedet.

"Nasjonalparker, større naturområder, hovedsakelig i statlig eie, er vernet mot inngrep som i vesentlig grad kan endre naturforholdene.

Områdene er valgt ut fordi de inneholder nærmest urørt, egenartet eller særlig vakker natur. Verdens første nasjonalpark ble opprettet i Yellowstone, Wyoming, USA i 1872".

(Toldnæs, 2014).

Besøkende ankommer gjerne en nasjonalpark via en innfallsport. En innfallsport kan

ses på som en inngang eller et første møte med nasjonalparken hvor man får nødvendig informasjon om området. Noen innfallspporter er òg turistattraksjoner. Turister kommer til slike innfallspporter for å besøke en nasjonalpark hvor de kan se et fossefall, en bre, eller andre spesielle naturkvaliteter. Innfallspporter hvor det er store besøksantall er gjerne godt opparbeidet med nødvendige fasiliteter. Andre innfallspporter, uten spesielt mange besøkende, kan eksempelvis ha kun en parkeringsplass og enkle stier som fører til nasjonalparken. Slik tilrettelegging utføres av verten til nasjonalparken. Dette kan f.eks være et nasjonalparkstyre, en grunneier, Turistforeningen etc.

Jostedalbreen nasjonalpark er en av Norges nasjonalparker, og til denne knyttes mange innfallspporter. Jostedalbreen Nasjonalparkstyre ønsker forbedringer av innfallspportene for å rydde opp og skape et mer inviterende utgangspunkt til nasjonalparken. Det er et ønske fra Nasjonalparkstyret at de besøkende skal få en positiv naturfølelse når de er i området. Videre ønskes det at innfallspporten og nasjonalparken skal gi noe til de besøkende (*Knagenhjelm, pers. med.*).

I denne oppgaven skal vi ta for oss den mye besøkte Briksdalen som er en innfallspport til Jostedalbreen nasjonalpark. Briksdalen er et veletablert område og en attraksjon som har vært kjent i lang tid. Breen har gjennom tidene vært sentralt i de besøkendes opplevelse av stedet, men i de senere årene har brearmen trukket seg vesentlig tilbake. En

stadig smelting av brearmen kan by på utfordringer for Briksdalen som turistattraksjon. Hvert år kommer omtrent 300 000 besøkende, fra hele verden, til Briksdalen for å se den storslåtte naturen og breen, og for å besøke nasjonalparken. Hovedmengden av turistene kommer som dags- eller times-turister. Vesentlig i Briksdalen er Briksdalsbre Fjellstove, et utgangspunkt for all ferdsel inn til Briksdalsbreen. Fra Fjellstova kan besøkende skysses, av såkalte Trollbiler, eller selv gå innover dalføret. Innfallsporten kan ses på som en vert i inngangen til Jostedal-breen nasjonalpark. Ansvarlige for innfallsporten er Jostedal-breen nasjonalparkstyre og Briksdalsbre Fjellstove.

Oppdragsgiver ønsker at det legges frem ideer for innfallsporten. Fordi innfallsporten er vel-etablert tar denne oppgaven for seg forbedringer og supplementer som kan gjøre at innfallsporten fremstår bedre enn den er i dag.

1.2 Problemstilling

Hvordan tydeligere fremme kvalitetene i Briksdalen og ønske velkommen ved innfallsporten til Jostedal-breen nasjonalpark?

Vi ønsker å finne frem til og fremheve de kvalitetene i Briksdalen som fortjener å bli fremhevet mer enn de er i dag. Hvordan kan innfallsportens styrker og fungerende sider beholdes, men også videreutvikles slik at totalopplevelsen av området styrkes? Hvordan kan innfallsporten som en vert ønske velkommen på en måte som gjør at besøkende vil oppleve innfallsporten som et sted med god kvalitet.

For å gjøre dette skal det finnes ut av følgende:

- Hva er kvalitetene til området?
- Hva skal til for at besøkende føler seg velkomne?

1.3 Metode

Metode for planlegging av uteareal (Tibballs, 2013) har vært utgangspunkt for utarbeidelse av denne oppgaven. Metoden består av: registrering, analyse, konsept, forslag, presentasjon og drøfting.

Området er besøkt ved flere anledninger høsten 2013 for å gjøre nødvendige registreringer, samt intervju grunneier og besøkende turister. Det har også vært arrangert møter mellom Jostedal-breen nasjonalparkstyre, Statens naturoppsyn (SNO) og forfatterne.

Innledningsvis i oppgaven er det gjort rede for teori som skal utdype sentrale begrep som kan være nødvendig for å forstå denne oppgaven.

Videre er det gjort en avgrensning av område som har vært grunnlag for analysedelen. Gjennom en landskapsanalyse har vi registrert og beskrevet ulike elementer, verdier og egenskaper ved området. Landskapsanalysen er utført med utgangspunkt i *Metode for landskapsanalyse*, utviklet av Direktoratet for naturforvaltning og Riksantikvaren (2011).

Avslutningsvis i denne analysen er det fastsatt en landskapskarakter som er "et konsentrert uttrykk for de forholdene som samvirker om å karakterisere området". (*Direktoratet for naturforvaltning og Riksantikvaren, 2011*).

Vi har oppsummert de kvalitetene som kommer frem i analysen og som vi mener bør ivaretas. Videre har vi kartlagt funksjonsbehov som knytter seg til stedet. Vi har funnet ut hva som trengs for at Briksdalen skal være en god turistattraksjon og innfallsport til

nasjonalparken, hva som bør forandres og hvilke utfordringer som knytter seg til stedet.

Vi har utarbeidet planforslag til utforming av installasjoner i området. Planforslagene bygger på et valgt konsept, som knyttes til de utvalgte kvalitetene og funksjonsbehovene. Til planforslagene følger detaljutforming og tilhørende begrunnelser for valgene som er gjort. Til slutt drøftes planforslagene og det gis et svar på problemstillingen som er satt.

1.4 Teori

Nasjonalpark: bruk og vern

I følge Naturmangfoldlovens § 35 kan som nasjonalpark "vernes større naturområder som inneholder særegne eller representative økosystemer eller landskap og som er uten tyngre naturinngrep" (*Lovdata, 2013*). Nasjonalparker ble for over hundre år siden etablert for å sikre tilnærmet uberørt natur for lokalbefolkning og tilreisende (*Flognfeldt, 2014*). Verdens første nasjonalpark ble opprettet i Yellowstone, Wyoming, USA i 1872 (*Toldnæs, 2014*). *Flognfeldt's* reiselivsstudie viser til at hensikten med å etablere nasjonalparker i Norge, derimot har vært å etablere nasjonalparker hovedsakelig basert på vern av naturområder. Opprettelse av nasjonalparker var lenge betraktet som et slags "vern fra besøkendes inngrep" (*Flognfeldt, 2014*).

I 2003 vedtok Stortinget en utredning om bruk, vern og verdiskaping i norske fjellområder, kalt Fjellteksten. Denne handler i grunntrekk om muligheter for å utnytte

nasjonalparker og andre verneområde og deres randsoner i reiselivsmessig sammenheng (*Naturitas, 2008*). "Gjennom Fjellteksten gis politiske signaler om økt turistmessig bruk av fjellområder, inkludert verneområder, uten at natur og kulturhistoriske verdier forringes." (*Heiberg, 2006*).

I NINA rapport 143 kommer det frem at næringsdrivende i norske verneområder bekrefter at områdene i økende grad er flerbruksområder, og at det eksisterer mye næringsvirksomhet i og rundt norske nasjonalparker. Verneområder brukes òg i stor grad i markedsføring av turistprodukter i Norge (*Heiberg, 2006*). *Flognfeldt* påpeker i sin studie at etter Fjellteksten ble vedtatt kan norske nasjonalparker i større grad gjøre slik som andre land som har lang erfaring med tilrettelegging av naturen for de besøkende (*Flognfeldt, 2014*).

Grad av tilrettelegging i naturområder

Nasjonalparkene i USA utviklet tidlig begrepene "frontcountry and backcountry".

Det kan ses som at de ofret deler av parkene til kommersiell utnyttelse som hoteller og turist-entreprenører, for å kunne bevare de indre og mer utilgjengelige områdene. (Vittersø, 1994). Den amerikanske organisasjonen *Leave No Trace* definerer "frontcountry" samlet sett som "friluftssarealer som enkelt kan nås med bil, og som mest blir brukt av dagsbesøkende". Disse lokalitetene pleier å ha høyere besøksmasse og trekker til seg flere besøkende enn "backcountry". (*Leave No Trace, 2014*).

Flere friluftsområder blir tilrettelagt for intensiv bruk grunnet at de inneholder særskilte attraksjoner fra naturens side, eller det finnes spor etter tidligere tiders bruk av området. Miljødirektoratets håndbok (DN håndbok 027) presiserer at tilretteleggingstiltak i friluftsområder må støtte opp under, og fremheve de naturgitte forutsetningene. Tilretteleggingstiltak bør ta hensyn til og ivareta variasjonen til naturen og la naturen gjenspeile seg i utformingene. Informasjon er en vesentlig del av tilretteleggingen og denne bør være lett tilgjengelig og godt synlig, men samtidig ikke for dominerende. Håndboken viser videre til at tiltakene bør gli harmonisk inn i landskapet og unngå å skape store kontraster verken i form eller farge. Med fordel bør generell informasjon samles, og plasseres ved innfallsporten til et område. Formålet med et skilt eller installasjon har betydning for hvor det skal plasseres. Med rett plassering kan slike elementer fremstå forholdsvis anonyme og samtidig fylle funksjonen godt. (*Direktoratet for naturforvaltning, 2006*).

Reiseliv og naturområder som reisemål

Regjeringen sier at den storslåtte norske

naturen og kulturlandskap utgjør et sentralt fundament og fortrinn for norsk reiseliv, både for nasjonale og internasjonale turister (*Regjeringen, 2013*). Innovasjon Norge som profilerer norsk næringsliv og Norge som reisemål påpeker at landskap er en betydelig dimensjon når turister velger reisemål (*Innovasjon Norge, 2014*). Undersøkelser de har gjort viser at landskapet er en viktig grunn til å velge Norge som ferieland. Det er gjerne de samme verdifulle naturverdiene som gjelder for reiselivet som for rekreasjon- og friluftslivet. (*Innovasjon Norge, 2008*).

Innovasjon Norges *Hvitebok for reisemålsutvikling* bruker begrepet reisemål om et geografisk sted som besøkes av tilreisende fordi det har kvaliteter som gir stedet opplevelser som er verdt å besøke. Et sted blir regnet som et reisemål når det oppfattes som attraktivt av definerte målgrupper i markedet - at stedet har reell attraksjonskraft. De besøkende vurderer et reisemål i forhold til deres egne behov, ønsker og forventninger. "Et reisemål som arena er bygd opp av tre grunnleggende komponenter:

Fysiske: steds kvaliteter, naturomgivelser, bygningsmiljøer, værforhold etc.

Sosiale: interaksjon, veiledning, andre besøkende, møte med lokalbefolkning

Sosiokulturelle: gi mening for turisten, vise kulturverdier og møte forventninger".

(*Innovasjon Norge, 2008*).

Hva er en god reiselivs-opplevelse? Innovasjon Norge beskriver at; det turister oppfatter som en god opplevelse når de besøker et reisemål, er individuelt og at det er vanskelig å finne en fasit på hva en god opplevelse er.

I følge deres *Hvitebok for reisemålsutvikling* er utgangspunktet for en stedlig opplevelsesproduksjon (de besøkendes møte med stedet) å gi turistene flersanselige, positive, omfattende og minneverdige opplevelser. Slike meningsfylte opplevelser kan man ikke garantere for alle besøkende, men det kan dannes en setting (et reisemål) hvor meningsfylte opplevelser er sannsynlig for de målgruppene man ønsker å tilfredsstille. (*Innovasjon Norge, 2008*).

Utrykket "sense of place" kan brukes for å forklare dette "noe" som enkelte steder har og andre ikke har. Det kan eksempelvis ha sammenheng med det særpreget som gjør et sted unikt; naturen, menneskene som bor der, deres tilhørighet og måten de har formet stedet på. (*Innovasjon Norge, 2008*).

1.5 Presentasjon av området

Briksdalen er en sidedal til Oldedalen i Stryn kommune, lokalisert innerst i Nordfjorden (*Fig. 01*). Stryn er den største reiselivskommunen (utenom de store bykommunene) på Vestlandet og fikk i 2008 status som nasjonalparkkommune (*Reisemål Stryn & Nordfjord AS, 2010*). Naturen gir grunnlag for turistnæringen i kommunen, en næring som gjennom 150 år har basert seg på naturopplevelser som trekkplaster (*Stølen, 2014*).

Indre deler av Briksdalen inngår som en del av Jostedalbreen nasjonalpark. Briksdalen forøvrig ligger i randsonen, altså innenfor arealet som grenser til verneområdet. Jostedalbreen nasjonalpark ble opprettet i 1991, og utvidet i 1998 (*Toldnæs, 2014*). Formålet med vernet var:

- Å verne et stort, variert og verdifullt breområde med tilhørende område fra lavland til høyfjell, med plante- og dyreliv og geologiske forekomster i naturlig eller i det vesentlig naturlig tilstand.
- Å gi mulighet til naturopplevelser gjennom utøving av tradisjonelt friluftsliv som er lite avhengig av teknisk tilrettelegging.

- Å verne om kulturminne og kulturlandskap (*Lovdata, 1998*).

Området som vil bli betraktet i denne oppgaven er kun utearealer. Briksdalsbre Fjellstove med tilhørende arealer vil bli omtalt, men oppgaven omhandler ikke utbedringer av denne. Oppgaven tar videre for seg det som blir definert som selve innfallsporten til nasjonalparken. Det er i tillegg noe tilrettelegging etter nasjonalparkens grense.

Slik vi har definert innfallsporten, starter den ved Briksdalsbre Fjellstove som ligger i munningen til Briksdalen. Herfra følger innfallsporten Briksdalen frem til vernegrensen til Jostedalbreen nasjonalpark, innerst i dalen. Innfallsporten blir òg avgrenset av de omkringliggende horisontlinjene til Briksdalen (*Fig. 02*). Innfallsporten utgjør analyseområdet som beskrives i analysedelen til oppgaven. Utgangspunktet for avgrensningen av det overordnede landskapsrommet har vært landskapet slik det fremtrer fra dalbunnen.

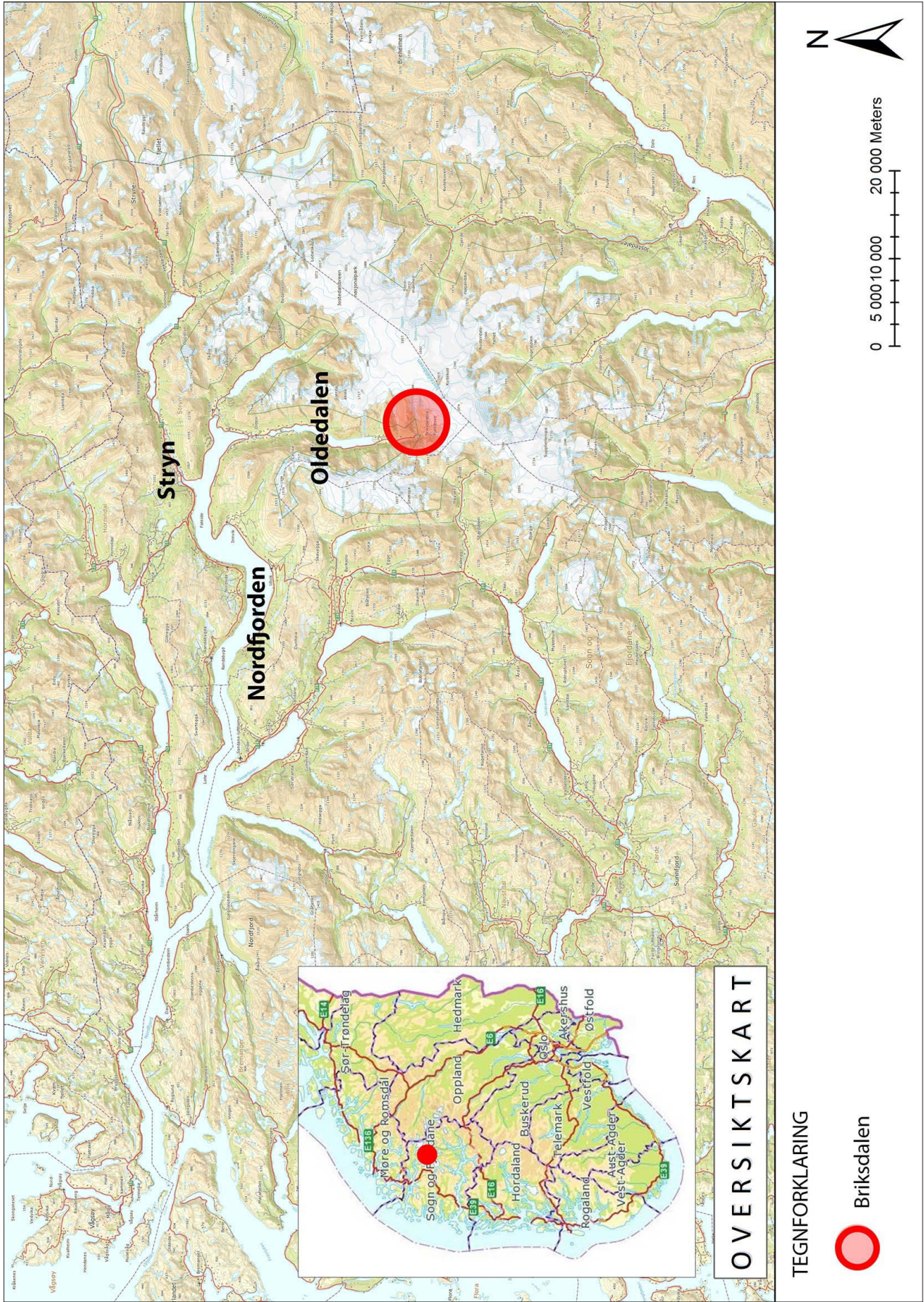

Fig. 01 Brikisdalens lokalitet.

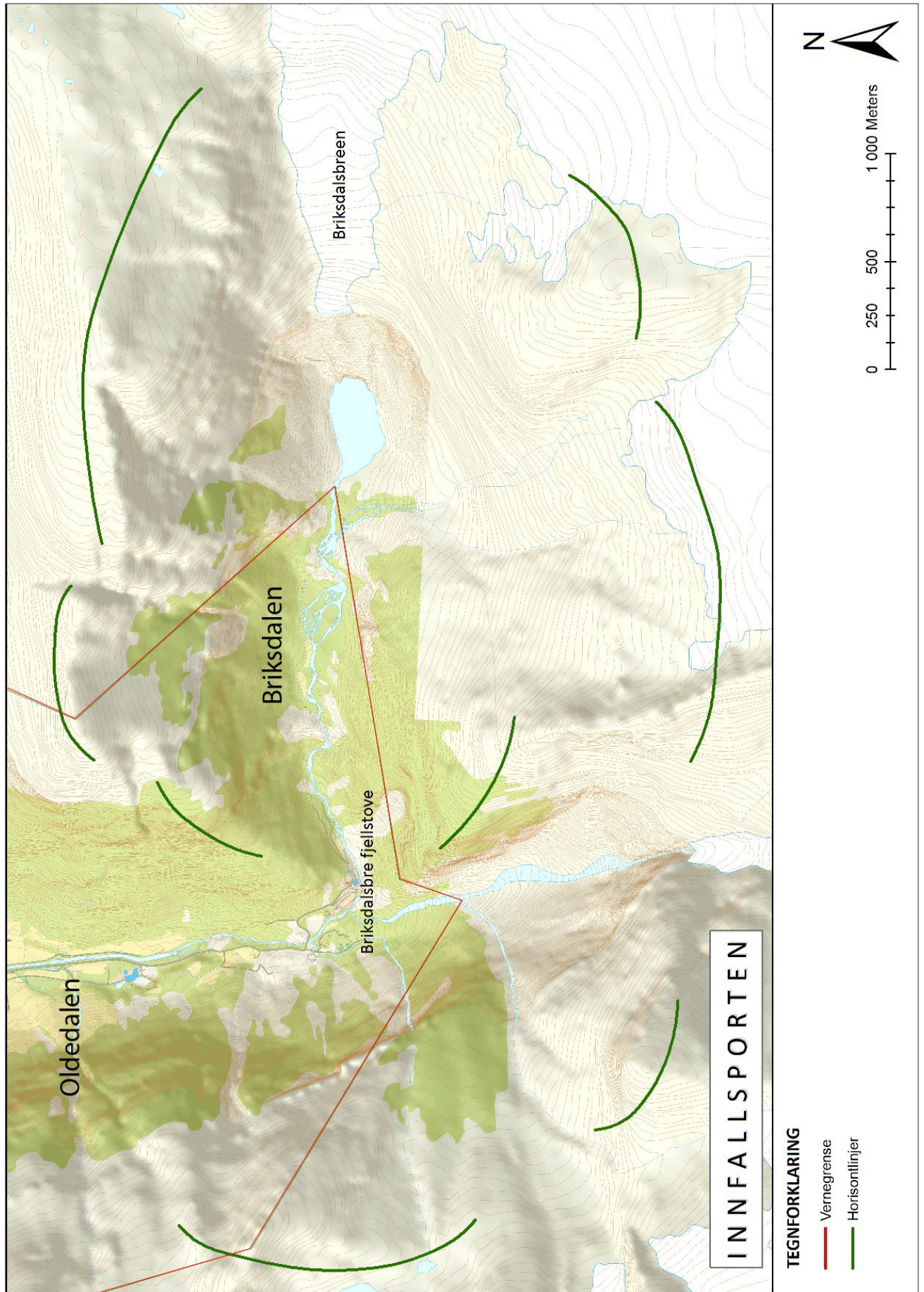

Fig. 02 Innfallporten - Briksdalen.

2. Analysedel

2.1 Innledning

Analysedelen tar for seg beskrivelse, karaktersetting, kvaliteter, funksjonsbehov og utfordringer.

På grunn av topografien kan man se Briksdalen som en del av den større Oldedalen. Strukturer i landskapet som har betydning både for funksjonell, historisk og visuell karakter kan òg forklares ved å se analyseområdet i en større sammenheng. I Nasjonalt referansesystem for landskap er området i hovedsak kategorisert under Landskapsregion 23; Indre bygder på Vestlandet (*Puschmann, 2005*). Typisk for regionen er bratte dalsider, omkranset av høye fjell uterodert av isen, slik som det er i Briksdalen. Deler av området karakteriseres òg under Landskapsregion 17; Breene (*Puschmann, 2005*). Karakteristisk er platåbreer som dekker store fjellområder. Briksdalsbreen er en av brearmene som siger ned fra platåbreen Jostedalsbreen.

2.2 Landformer og vann

Briksdalen er en hengende, østlig sidedal i den indre delen av Oldedalen (*Fylkes-*

mannen, 1992) (*Fig. 03*). Dalføre er meislet ut av is som en gang dekket landskapet, rennende vann og skred gjennom millioner av år (*Nesje, 2004*). Briksdalen har et u-formet tverrsnitt, og en trappetrinnsformet lengdeprofil (*Kristiansen, 2003*). Relieffet er stort, da de høye fjellsidene møter den flatere dalbunnen. De omkringliggende fjelltoppene markerer seg tydelig i landskapet. Terrenget er hellende i vestlig retning, med en høydeforskjell fra en bresjø i forkant av breen, og ned til Briksdalsbre Fjellstove på ca. 200 meter.

Øvre deler av fjell- og åssider er blankskurte, mens de nedre er dekket av løsmasser.

Området er tydelig kupert, med markerte småformer. Tydelige spor etter isens bevegelse ses i dag som rand- og endemorener i landskapet. Den eldste randmorenen er lokalisert like øst for Briksdalsbre Fjellstove, og er om lag 10.000 år gammel (*Kristiansen, 2003*). Videre innover dalen finnes seks årdaterte morenerygger (*Fig. 04*). Store og små blokker som breen har lagt igjen ligger spredt i dalbunnen. (*Stryn Reiseliv, 2014*).

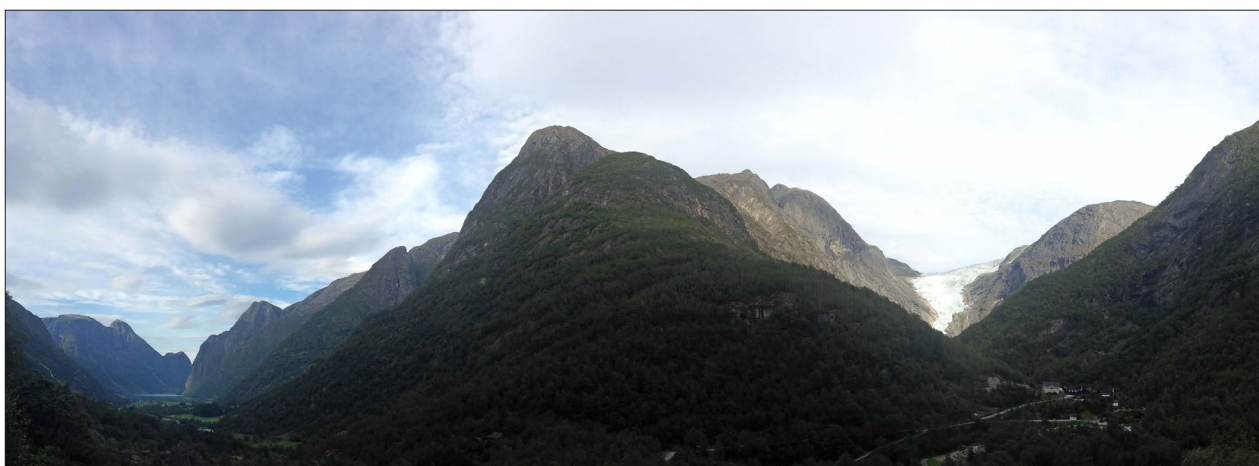

Fig. 03 Briksdalen er en hengedal på Oldedalen. Briksdalen til høyre i bildet.

Fig. 04 Årsdaterte morener (rød strek) synes i landskapet og er merket langs veien.

Bre, vann og vassdrag

Øst i dalføret går brefallet helt fra 1200 meters høyde ned til den frodige Briksdalen (*Reisemål Stryn & Nordfjord AS, 2010*). I brefronten ligger en bresjø (346 moh.) som resultat av smeltevann fra breen (*Fig. 05*). Bresjøen munner ut i Briksdalselva som renner gjennom hele dalen. Elven som følger dalbunnen utgjør et tydelig innslag i landskapet. Den veksler mellom rolig elveløp nærmest breen, til stryk og fossefall lenger ned i dalen (*Fig. 06*). Fra fjellsidene, og fra overliggende breplatå renner sideelver og fosser ned i dalen og møter hovedelva som renner i dalbunnen. Briksdalselva er en del av det vernede Oldenvassdraget (*Aas og Vorkinn, 1991*).

Brearmen med breplatået i bakgrunnen utgjør det mektigste inntrykket i dalføret. Breen er vesentlig for at besøkende kommer til Briksdalen, og den utgjør hovedmålet med turen for mange turister. "Isbreer er følsomme for klimaforandringer og blir derfor regnet av FN's klimapanel som en nøkkellindikator

for endringer i klimaet" (*Bjerknessenteret, 2009*). Klimaendringer gjør at Briksdalsbreen stadig smelter. Siden 1996, da breen dekket hele brevannet, og til 2012 var tilbakegangen på hele 534 meter (*Ulvedal, 2012*). Basert på eksisterende data og etablerte massebalansemodeller for breen kan man lage scenarieberegningene verdier som kan fortelle oss om Briksdalens fremtid. Ut fra dette kan det vises at brefallet i Briksdalen er i ferd med å forsvinne, og bli en platåbre som gradvis kan komme til å smelte bort. (*Nesje og Laumann, 2008*).

Det blir gjort jevne målinger av massebalansen og frontendringer til Briksdalsbreen. Dette er viktig for å kunne forstå utviklingen til Briksdalsbreen, og i større forstand endringene til Jostedalbreen. (*NVE, 2009*). Breens kontinuerlige prosesser skaper kontraster i landskapet, og dette synes tydelig i overgangene mellom vegetasjon, bart fjell og løsmasser.

Fig. 05 Bresjøen i forkant av brearmen.

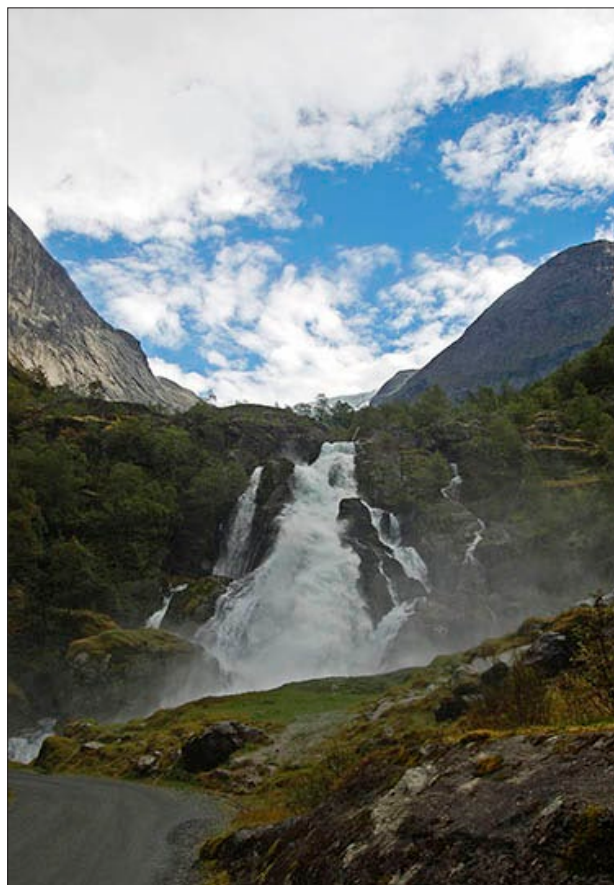

Fig. 06 Kleivafossen er en del av Briksdalselva og utgjør et tydelig innslag i landskapet.

Klima

Årlig nedbør i Briksdalen er 1372 mm, som tilsvarer gjennomsnittlig 114 mm i måneden (*eKlima, 1961-1990*). Dette er lavere en normalen for tilsvarende områder (*Meteorologisk institutt, 2013*). De tørreste månedene er april og mai, hvor det faller omkring 50 mm nedbør.

September og oktober er de våteste med rundt 180 mm (*eKlima, 1961-1990*) (Fig. 07). Nærhet til både bre og fjord påvirker klimaet i Briksdalen. Området befinner seg i klart oceanisk seksjon (O2) og nordboreal sone (*Moen, 1998*). Vinterstid er området værhardt (*Briksdal, pers. med.*). Snø dekker Briksdalen og kalde vinder kommer ned fra breen. På breen kan det falle 10-12 meter snø i løpet av en vinter, mens det nede i Oldedalen sjelden vil legge seg mer enn en halv meter (*Kristiansen, 2003*). Det røffe været er en faktor som

gjør at det er få besøkende i området på vinteren. Turistsesongen følger dermed de naturlige årstidsvariasjonene.

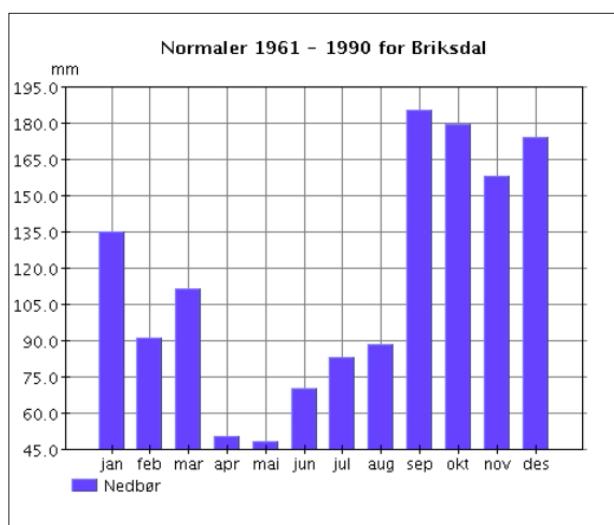

Fig. 07 Grafen viser månedlige nedbørsnormaler i Briksdalen.

2.3 Romlige- og estetiske forhold

Briksdalen representerer stor opplevelsesverdi, fordi stedet er en del av det naturskjønne norske fjord- og dallandskapet. Kontrastene mellom dal og fjell er spesielle. Fosser, elver og bre er elementer som styrker den romlige og sanselige opplevelsen av området. Videre kan følelsen av å tre inn i en nasjonalpark være spesiell.

Innfallsporten utgjør det overordnede landskapsrommet for analysen (*Fig. 02*).

Horisontlinjene som omkranser dalen ligger nokså høyt med variasjon mellom slake og spisse fjellformasjoner. Horisontlinjene danner en visuell avgrensning i det overordnede landskapsrommet. Rommet er langstrakt med en markert konkav hovedform og inneholder konvekse bakkeknauser og løsmasseavsetninger. Videre omslutes rommet av konvekse formasjoner som omkringliggende fjelltopper. De skogkledde, og stedvis blankskurte dalsidene utgjør veggene i landskapsrommet, mens den frodige dalbunnen med dens brusende elv danner gulvet. Vegetasjonen brer seg som et jevnt dekke i hele

rommet, men brytes brått i fremkant av breen noe som gjør at rommet føles mer åpent (*Fig. 08*). Dalføret er innelukket i den forstand høye fjellvegger omkranser rommet. Det er likevel forskjell innad hvordan man opplever følelsen av dette.

Området deles inn i tre underrom, adskilt av naturlige terrengformasjoner (*Fig. 09*). Dette er gjort for å kunne forklare de lokale variasjonene. Delrom 1 strekker seg fra Briksdalsbre Fjellstove og opp forbi Kleivafossen. Fossen utgjør en betydelig høydeforskjell og avslutning på delrom 1. Overgangen til delrom 2 blir dermed tydelig, da terrenget på oversiden av fossen flater vesentlig ut. Rommet brer seg forsiktig langs elva med svak høydeforskjell videre innover i dalen. Delrom 2 strekker seg frem til snuplassen for Trollbilene. Her starter delrom 3, hvor veien går over til en bred sti. Stien går gjennom tettere vegetasjon før den tipper en bakketopp og breen kommer tydelig og nært til syne. Rommet har lite vegetasjon og færre småformasjoner enn de to andre rommene, og det er enkelt å orientere seg. Delrom 3 avsluttes ved møte med brearmen.

Fig. 08 En åpen romfølelse nær breen skyldes lite vegetasjonsdekke.

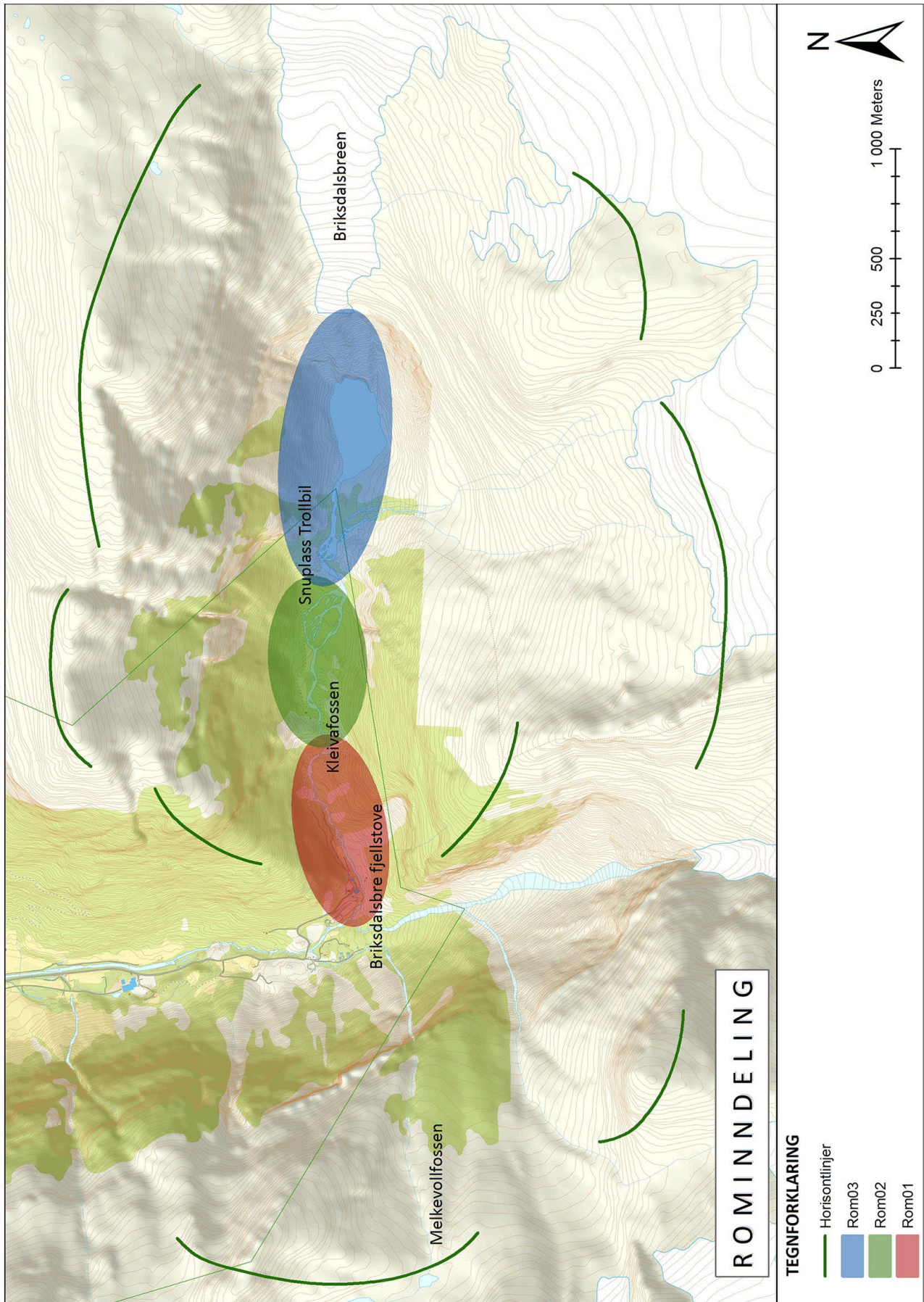

Fig. 09 Området er inndelt i tre underrom for å forklare lokale variasjoner.

Briksdalselva som renner gjennom det overordnede landskapsrommet utgjør et sterkt visuelt uttrykk. Videre rettes blikket mot brearmen innerst i rommet. Sammen er disse to elementene med på å føre besøkende innover i landskapsrommet. Breen er i seg selv et tydelig landskapsmerke og orienteringspunkt (Fig. 10). Kleivafossen i overgangen mellom delrom 1 og 2 er videre et naturskapt nøkkel-element i rommet. Melkevollfossen (Fig. 11) lokalisert rett vest for Briksdalen synes tydelig fra landskapsrommet, og letter orienteringen. Fjellstova utgjør et menneskeskapt nøkkel-element, som òg bidrar til å forenkle orienteringen.

Vårens snøsmelting fører til at elv og fosser flommer opp. Gjennom sommer og høst utgjør den brusende lyden et tydelig lydspill i landskapsrommet. Sommerstid er urter som geitrams (*Chamerion angustifolium*) og reinfann (*Tanacetum vulgare*) med å farge

Fig. 10 Breen er et tydelig landskapsmerke og fungerer som orienteringspunkt.

det ellers så ensfargede rommet. På dager med høy luftfuktighet og lite vind, kan tåka legge seg over dalen som et grått teppe og redusere det visuelle inntrykket (Fig. 12). Tåka fremtrer da som et tak i landskapsrommet. Når skyene sprekker opp, vil himmelen åpne opp romfølelsen vesentlig. Dager med mange turister fører til at rommet får et annet visuelt inntrykk, da folk fungerer som komponenter i landskapsrommet. Naturlige lyder kan komme i skyggen av et summerende turistliv. I sommersesongen er lydnivået betydelig høyere enn resten av året. Lydforurensning i form av buss- og biltrafikk rundt Briksdalsbre Fjellstove, og during fra Trollbilene som går i shuttle-trafikk oppover dalen bryter med naturens ro. Vinterstid får Briksdalen et annet uttrykk da det er få mennesker i området, og snødekket ligger over dalen.

Fig. 11 Melkevollfossen på motsatt side av dalføret hjelper til å lette orienteringen.

Fig. 12 Når tåke dekker landskapet kan det visuelle inntrykket reduseres.

2.4 Arealbruk og bebyggelse

(Fig. 13)

Briksdalen er først og fremst et rekreasjonsområde, og er i kommunedelplanen satt som LNF-område (landbruk, natur og friluftsførmål) (Stryn kommune, 2006). Briksdalsbreområdet står i særstilling som turistattraksjon, og dagens arealbruk har utviklet seg rundt dette. "Brefallet er lett tilgjengelig og breen er et av Norges mest besøkte turistmål" (Nesje og Laumann, 2008). Turistseasonen i Briksdalen starter i april og varer til november. Turister fra hele verden besøker området og flesteparten kommer for å se breen, ta bilder og deretter reise videre (Fig. 14). Andre befinner seg i området noe lenger, og går turer til omkringliggende fjelltopper. (Briksdal, pers. med.).

For å ankomme Briksdalen svinger man av Fylkesvei 60 i Olden, og følger Fylkesvei 724 gjennom Oldedalen frem til Briksdalsbre Fjellstove (ca. 150 moh.). Skiltingen er tydelig, og besøkende vi intervjuet sier

at det er enkelt å finne frem (Fig. 15). Veien frem til Briksdalsbre Fjellstove er ca. 24 km lang og ender ved analyseområdets delrom 1 (Fig. 09). Ved Briksdalsbre Fjellstove er det opparbeidet parkeringsplasser for buss og privatbiler (220 p-plasser).

Fig. 14 Briksdalen er en kjent turistattraksjon.

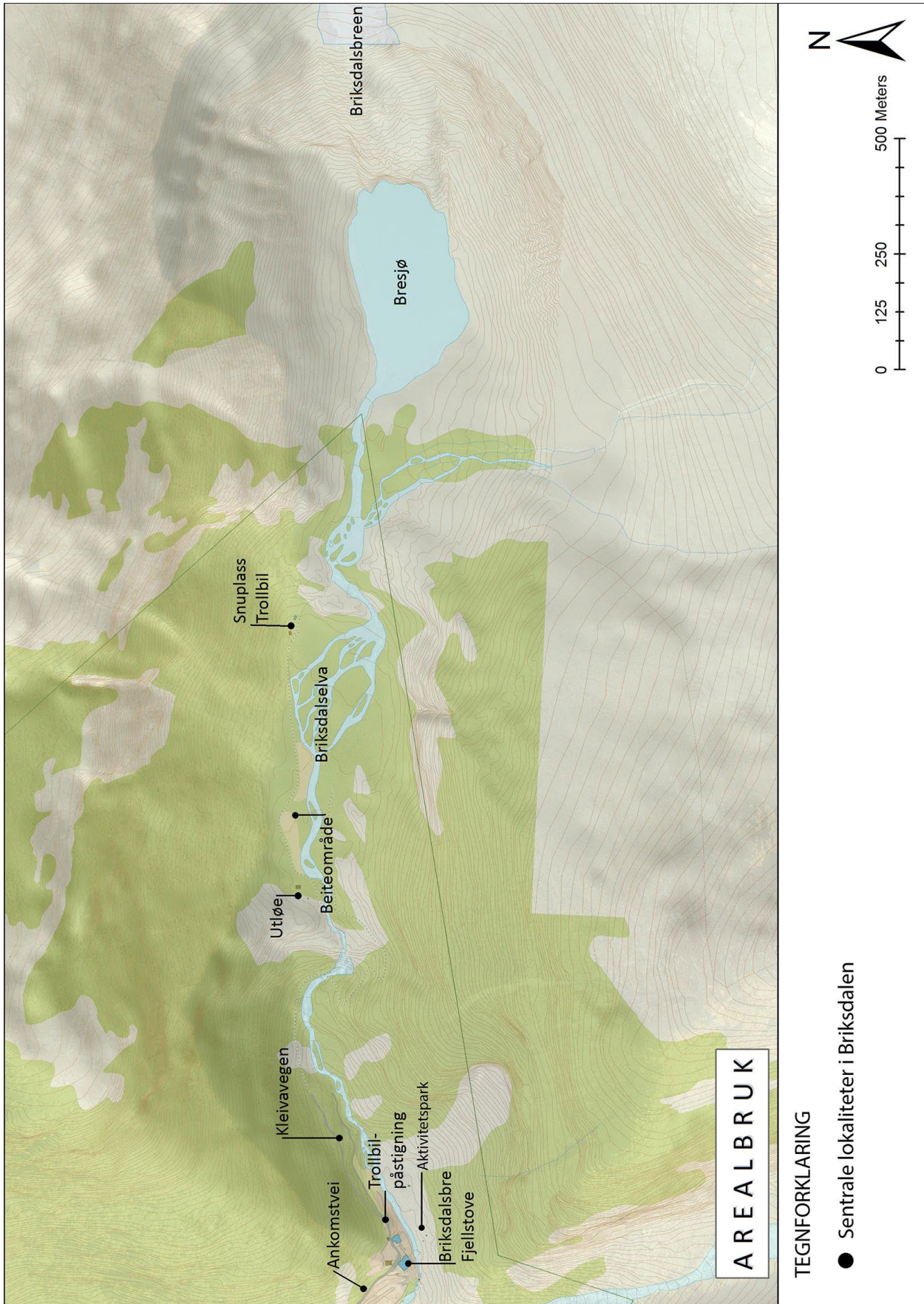

Fig. 13 Sentrale lokaliteter knyttet til arealbruket.

Fig. 15 Skilt viser vei fra Olden frem til Briksdalen.

Mange av turistene ankommer Olden i store cruiseskip og skysses videre til Briksdalen i buss. I høysesongen kan det daglig være mellom 40 og 50 busser innom Briksdalen (Kristiansen, 2003).

Briksdalsbreen Fjellstove (Fig. 16) er turistenes første møte med innfallsporten; her med turistinformasjon, suvenirbutikk, kafé, overnattingsmuligheter etc. Briksdal Adventure er et firma som tilbyr bl.a. gruppeaktiviteter og sosiale sammenkomster i aktivitetsparken vis-à-vis Fjellstova (Fig. 13). De tilbyr også guidet padleturer på bresjøen i forkant av breen (Briksdal Adventure, 2014).

Fjellstova er utgangspunktet for all ferdsel som skjer inn mot breen, og spesielt i sommermånedene er det mye aktivitet her. Besøkende kan velge mellom å bli skyssset i Trollbiler frem til breen, eller å gå selv. Trollbilene (Fig. 17) er spesialbygde med safari-preg og driftes av Olden skysslag, eid av beboerne i Oldedalen. (Kristiansen, 2003).

Fig. 16 Briksdalsbreen Fjellstove ligger i starten på innfallsporten.

Kleivavegen er en ca. hundre år gammel kjerre/grusvei som fører besøkende frem til breen. Veien er todelt; en for transport med Trollbiler og en delvis for gående. Den opparbeidete veien er ca. 2,5 kilometer lang, og tåler dagens tråkk og belastning. Ikke alle besøkende tar turen helt frem til breen.

Fig. 17 Trollbiler skysser turister frem og tilbake på Kleivavegen.

Ved Fjellstova og påstigningsplassen for Trollbilene er det informasjonsskilt med generell informasjon om Briksdalen. Langs Kleivavegen og frem til breen er det noen skilt med enkel informasjon om landskapet. Besøkende kan tilegne seg kunnskap om lokalitetene hvor skiltene står oppført ved å lese utdypende informasjon i et naturstihfte som Briksdalsbre Fjellstove selger.

Eneste bebodde hus i Briksdalen er lokalisert ved Briksdalsbre Fjellstove. I Briksdalen er det òg et gammelt tun, hvor utløa (Fig. 18) står oppført i SEFRAK-registeret (Fylkesatlas, 2007). Ved denne er det tilrettelagt med benker for de besøkende. Et nyere etablert oppholdsareal med enkle fasiliteter er satt opp ved snuplassen for Trollbilene (Fig. 19). Like i nærheten av snuplassen møter man grensen til Jostedalsbreen nasjonalpark.

På et innmarksbeite langs Briksdalselva beiter det geiter i sommermånedene (Fig. 20). I 2007 startet et prosjekt kalt "Styrt beiting med geit og kje som entreprenørskap i Briksdal i Stryn". På bakgrunn av landskapspleieprosjektet skal man prøve å nå målet om et åpent kulturlandskap som gir utsikt og økt opplevelse langs veien inn mot breen. (Fylkesmannen, 2008).

Vern

Indre deler av Briksdalen omfatter Jostedalsbreen nasjonalpark. Nasjonalparken er vernet etter Naturmangfoldloven (§ 35). "Oldenvassdraget er varig vernet mot kraftutbygging i Verneplan I (NOU 1983:41)" (Aas og Vorkinn, 1991). "Vassdraget ble vernet særlig på grunn av de omfattende naturvitenskapelige interessene" (NVE, 2013).

Fig. 18 En gammel utløe med tilrettelagt areal utenfor for besøkende.

Fig. 19 Snuplass for Trollbiler.

Fig. 20 Geiter beiter på innmarksbeite i dalbunnen.

2.5 Vegetasjon

Landskapet domineres av glisiale former, bart fjell og løsmasser. Dalbunnen er dekket av skredmateriale og variert tykkelse av moreneavsetninger (Fig. 21). Breelvavsetningene som finnes i dalbunnen gir godt jordsmonn for dyrking- og beitemark.

De skogkledde delene av Briksdalen er dominert av lauvskog; bjørk, gråor, osp og selje. Lauvskogen strekker seg gjennom hele området, fra Fjellstova og opp til bresjøen, med noen åpne områder. På breforlandet er det vegetasjon i ulike suksjesjonsfaser. Langs elva finnes noe innmarksbeite, men disse viser en tendens til gjengroing.

Prioriterte naturtyper

Det er kartlagt tre prioriterte naturtyper i Briksdalen (Fig. 22). De prioriterte naturtypene bygger på Miljødirektoratets håndbok (DN håndbok 13) om naturtyper som er vurdert som svært viktige, viktige og lokalt viktige for biologisk mangfold (*Direktoratet for naturforvaltning, 2007*).

- Ved fronten av brearmen, på sørvendt side (Fig. 22), er det en lokalitet med berg og rasmark som er verdisatt til kategori B - viktig. "Lokaliteten er velutviklet og har artsrik flora. Pionervegetasjonen på det ferske bregjenlegget er satt sammen av mange kravfulle arter. I vid forstand er klimaendringer med bresmelting den viktigste trusselen for denne naturtypen. Turisttrafikk med stor

slitasje er lite fordelaktig, men kan ikke sies å være noen stor trussel". (*Naturbase, 2014*).

- Ved Kleivane, på oversiden av kjerreveien inn til Briksdalsbreen er det lokalisert en hagemark (Fig. 22). "De nederste delene av bjørkehagen, med om lag 20 store, styva bjørker, har fortsatt lysåpne forhold i felt-sjiktet. I de øvre delene er det mange flere bjørketrær av samme kvalitet. Hagemark regnes som en sårbar (VU) vegetasjonstype av Fremstad & Moen (2001). Lokaliteten har blandet grad av gjengroing, og dette utgjør den største trusselen for området. Det vurderes å ha et restaureringspotensial og verdikategorien er derfor satt til B - viktig". (*Naturbase, 2014*).

- Nedenfor kjerreveien og vendt mot Briksdalselva er det lokalisert en slåtteteig (Fig. 22). "Elve- og breelvtransporterte løsmasser er avgjørende for grunnforholdene. Lokaliteten er flompåvirket". Engen er typisk for vegetasjonstypen frisk fattig eng. "I følge DN Håndbok 13 (2007) er slåttemarken nå så truet og sjeldne at lokaliteten vurderes til verdikategori A - svært viktig, så sant den ikke er for preget av gjengroing. Opphør av drift med gjødseffekt av opphopet plantemateriale og gjengroing som resultat, er den største trusselen". Slåttemark er òg en utvalgt naturtype som har egen handlingsplan (*Miljødirektoratet, 2013*). (*Naturbase, 2014*).

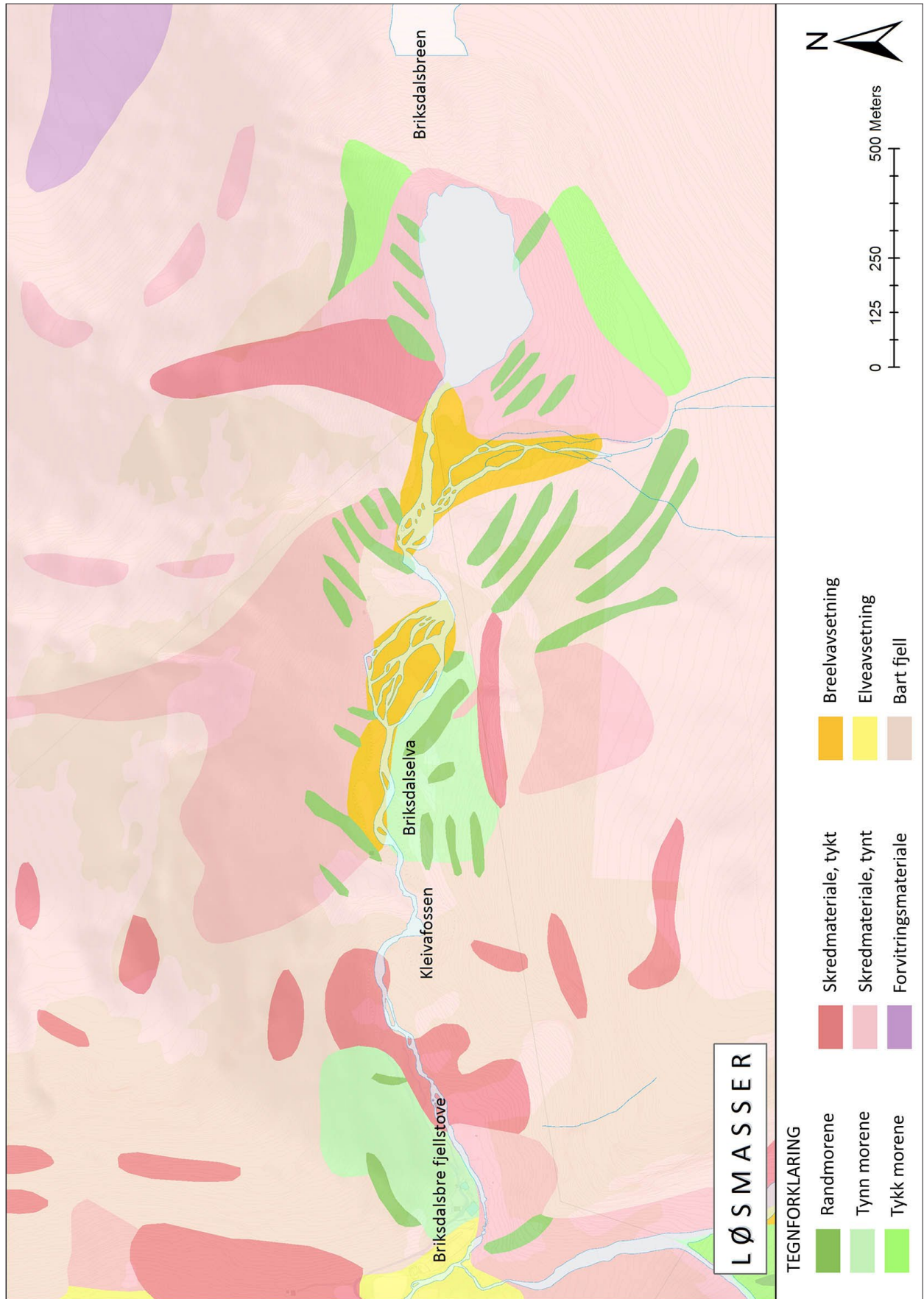

Fig. 21 Løsmasser i Brikdalen.

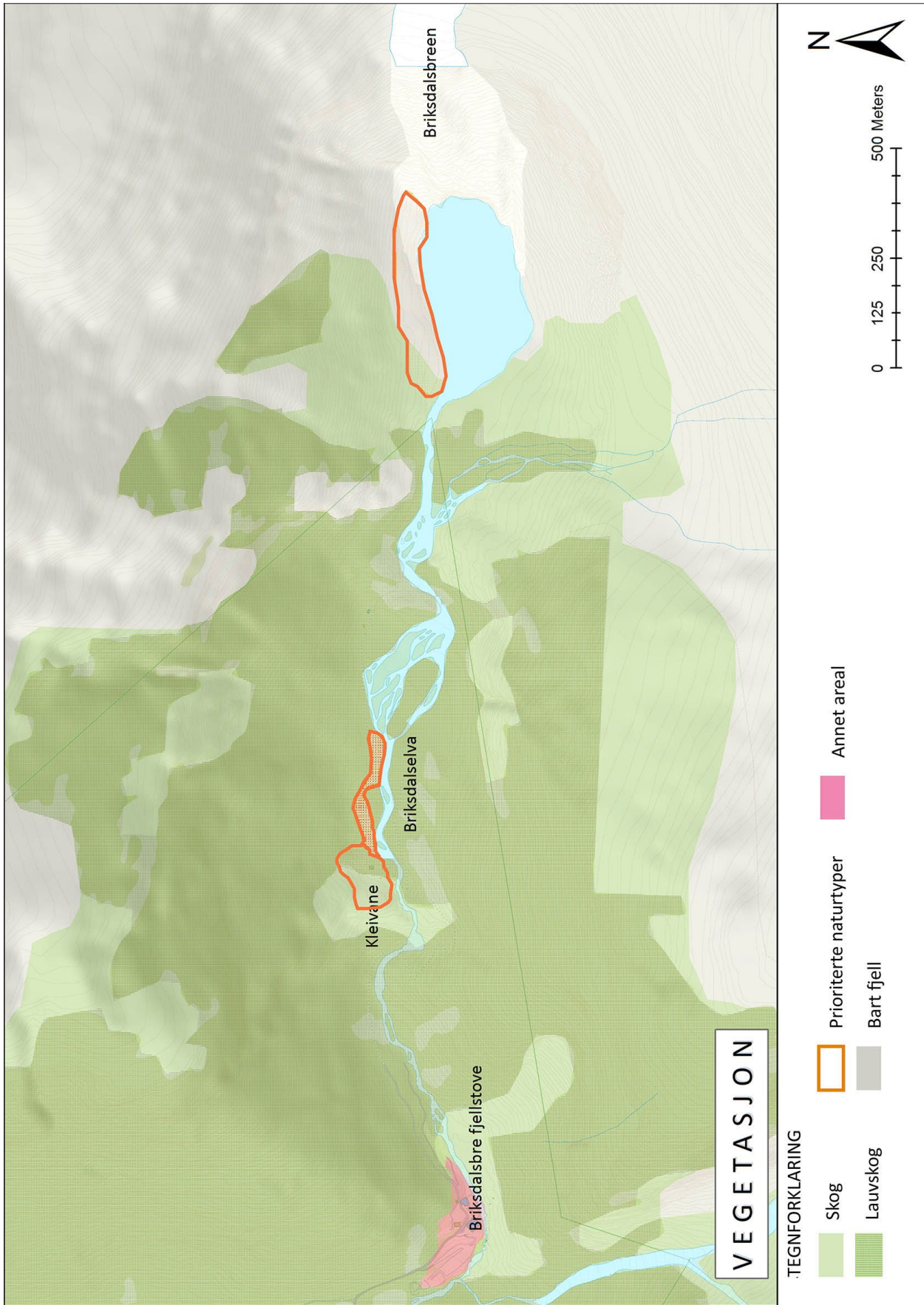

Fig. 22 Vegetasjon i Briksdalen.

2.6 Historiske og kulturelle forhold

Det er funnet få spor etter eldre bosetninger i Briksdalen. Dette kan forklares ved at folk ikke bosatte seg her tidligere, da breen i lang tid lå nedover dalføret. Den første folketellingen som er registrert i Briksdalen er ved Briksdal gård i 1825. Den gang bodde det 11 mennesker på gården, men trolig har det bodd folk på gården før den tid (*Fylkesarkivet, 2014*). I Oldedalen finner man derimot de første sporene etter mennesker datert 6.000 år tilbake i tid. (*Kristiansen, 2003*).

Over Jostedalsbreen går det mange gamle ferdselsårer (*Askheim, 2005-2007*). Mennesker fraktet tidligere dyr og reiste til kirkegrender over breen. Det hendte bl.a. at folk fra Jostedalen kom over breen for å bytte til seg korn (*Kristiansen, 2003*). På mange måter var breen et bindeledd mellom bygdene i dalførene som ligger i nærheten av breen.

Briksdalsbreen har i over 100 år vært den mest besøkte breen i Norge (*Fig. 23*). Fra midten av 1800-tallet begynte de første turistene å komme, og dette ble en kilde for økonomisk fremgang i dalen (*Kristiansen, 2003*). Den gang var det først og fremst rike engelskmenn som besøkte området. I begynnelsen av 1890-tallet gikk dampbåten «Viktorja» over Oldevatnet og fraktet turister som skulle oppleve Oldedalen og Briksdalsbreen. Etter hvert kom det flere båter og turen opp til Oldedalen og Briksdalen ble veldig populær. (*Reisemål Stryn og Nordfjord AS, 2013*).

Breføring og fjellklatring har vært en tilleggsnæring for beboere i Oldedalen helt

siden starten med turisme (*Kristiansen, 2003*). Klatrepioneren Kristian Bing uttalte en gang om området:

“En eneste brat Ur af Is med gabende Kløfter og udoverhængende, smeltende Tinder og Taarne, som hvert Øieblik kan ramle sammen. Paa begge Siderne er den indrammet af bratte, glattskurende Fjeldvægg, fra hvilke vi flere Gange hørte og så Stene styrte ned på Bræen.”

K. Bing, 1895. (*Kristiansen, 2003*).

Guidet turer var vanlig på breen frem til høsten 2006 (*Husabø, 2014*). I de siste årene har isfronten trukket seg så mye tilbake at det ikke lenger er mulig å komme opp på breen. I dag er det farlig å komme for nær breen, da brefronten er svært bratt og det er fare for at breen kan kalve. (*Briksdal, pers. med.*).

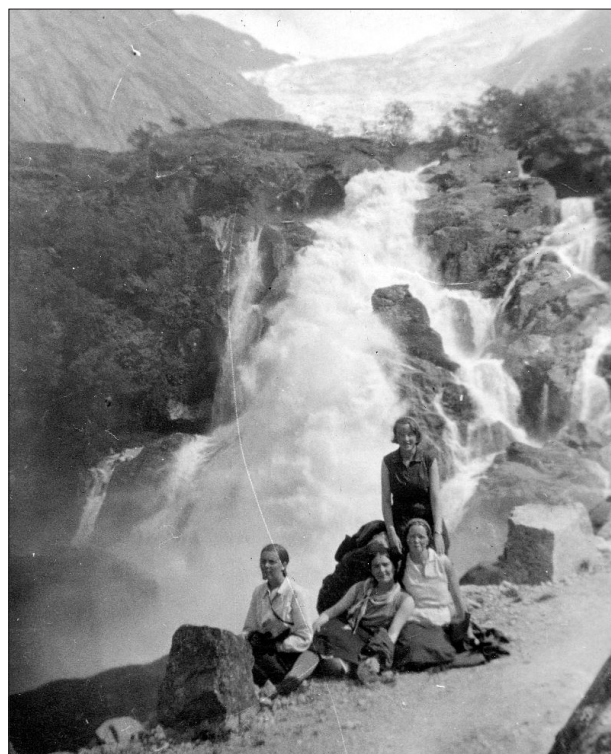

Fig. 23 Turister har i over 100 år besøkt Briksdalen (*Fylkesarkivet, 2014*).

I 1891 ble det reist en turisthytte ved Briksdalen gård hvor det var salg av øl, brus, melk, brød og rømme. Man kunne også overnatte i turisthytta. Etter 1. verdenskrig ekspanderte turismen i Briksdalen og det kunne være opp mot 2000 besøkende på en dag. (*Reisemål Stryn og Nordfjord AS, 2013*). Etter 2. verdenskrig tok stadig turismen over for gårdsdriften i Briksdalen. Dette har sammenheng med at det på 1950-tallet vokste frem en ny form for turisme; turbusstrafikk (*Kristiansen, 2003*). I 1966 ble geitene på gården solgt, og fjøset ombygd til suvenirbutikk og overnattingshus for turistene. (*Reisemål Stryn og Nordfjord AS, 2013*). I dag er det fjerde generasjon Briksdal som driver Briksdalen gård. Driften har sakte men sikkert gått fra å hovedsakelig være basert på gårdsdrift, til og i dag kun basere seg på turisme. Tidligere fjøsbygg på gården fungerer i dag som en del av Briksdalsbre Fjellstove. (*Briksdal, 2014*).

Frem til 1955 var det ikke veiforbindelse inn til Briksdalen og man var derfor avhengig av vannet som ferdselsåre (*Reisemål Stryn og Nordfjord AS, 2013*).

Helt fra starten med turisme ble besøkende kjørt på Kleivavegen frem til breen med hest og kjerre (*Fig. 24*), i begynnelsen høyvogn som senere ble erstattet med stolkjerre. Om sommeren var over 20 hester i bruk til skyssing av turistene. Oldedalen Skysslag (etablert 1923) ble drevet av bøndene i Oldedalen. (*Kristiansen, 2003*). De holdt hester og skysset selv turistene inn mot breen. Denne tradisjonen ble holdt i hevd helt frem til 2005 da hesteskyssen ble erstattet av motorisert kjøretøy, Trollbiler (*Briksdal, 2014*). Fra å tidlig være en attraksjon for rikmannsfolk, har Briksdalen i dag blitt et reisemål for turister fra hele verden og ulike samfunnslag.

Fig. 24 Bøndene i Oldedalen har i generasjoner skyssset turister på Kleivavegen inn mot breen (*Ericksen, 2012*).

2.7 Fastsetting av landskapskarakter

Landskapets innhold

Forhold ved landskapet	Beskrivelse	Betydning for landskapskarakteren (stor- middels- liten)
Landformer og vann	Briksdalen er en hengedal på Oldedalen. Øst i dalføret ligger Briksdalsbreen med en bresjø i front. Fosser renner ned fra overliggende breplatå og møter Briksdalselva som renner langs dalbunnen gjennom hele området.	Stor
Vegetasjon	Lauvskog er den dominerende vegetasjonstypen i området. Ved bresjøen dominerer skredmateriale, og her er det lite vegetasjonsdekke. På de flate områdene i dalbunnen er det noe beitemark. Det er tre kartlagte naturtyper i området: rasmark, hagemark og slåtteteig.	Middels
Arealbruk og bebyggelse	Briksdalen er et av Norges mest besøkte turistmål, og dagens arealbruk har utviklet seg rundt dette. Fjellstova er utgangspunkt for all aktivitet i området. Turister følger opparbeidet sti eller blir fraktet med Trollbiler frem til breen. Briksdalsbreen og de indre delene av Briksdalen ligger i Jostedalbreen nasjonalpark.	Stor
Kulturhistorien i landskapet	Tidligere tradisjonell gårdsdrift har opphørt og blitt erstattet med turisme. Turismen har vært viktig i området siden slutten av 1800-tallet, og utgjør identiteten til stedet.	Stor
Romlige estetiske forhold	Området deles inn i tre rom adskilt av naturlige terrengformasjoner. Briksdalen oppleves, i sin helhet, som et langstrakt og lett orienterbart landskapsrom. Det er store årstidsvariasjoner, da sommer og turistsesong tilfører mye aktivitet og lyder i området.	Middels

Endrings- og vedlikeholdsprosesser

Aktive naturprosesser	Breens tilbakegang og bevegelse er synlige prosesser. Erosjon fra elva og fossene er konstant, men lite synlig. På breforlandet er det vegetasjon i ulike suksesjonsfaser.	Stor
Jord- og skogbruk, reindrift, fiske, annen utmarksbruk	Det er noe beiting langs elva i dalbunnen, men det beites for lite til at områdene ikke gror igjen.	Liten
Bygge- og anleggsvirksomhet Transport	Trafikk knyttes til Fjellstova med tilhørende bil-, buss- og Trollbiltransport. Turistsesongen fører til store sesongvariasjoner.	Stor

Sammenhenger og brudd

Geografiske og romlige	Vegetasjonsdekket er jevnt, men brytes stedvis opp av overgangen til blankskurt fjell. Videre fra blankskurt fjell til bre. Elva og Trollbil- og gangvei danner sammenhengende elementer i hele dalen.	Middels
Funksjonelle	Fjellstova med tilhørende bebyggelse og veien frem til breen, bryter med et ellers inngrepsfritt område. Veien har òg en funksjonell betydning for sammenhengen i området.	Middels
Historiske	Overgang fra gårdsdrift til turisme, og fra hesteskyss til motoriserte kjøretøy, samt opphør av breføring utgjør historiske brudd i området.	Stor

Nøkkelelementer

Naturskapte nøkkelelement	Brearmen og breplataet, samt elva utgjør tydelige landemerker. I tillegg hjelper de omkringliggende fossene til å lette orienteringen.	Stor
Menneskeskapte nøkkelelement	Fjellstova og tilhørende arealer utgjør et viktig element, og er utgangspunkt for all aktivitet i Briksdalen. Fjellstova markerer innfallsportens begynnelse.	Stor

Landskapskarakter:

Området er en del av et karakteristisk, helhetlig dal- og fjordlandskap. Dalen med sin utforming bærer tydelig preg av isen som en gang i tiden har formet landskapet. Tydelige landskapselementer som bre, elv og fosser gjør landskapet orienterbart. Briksdalsbreen skaper et blikkfang innerst i dalen, men stadig smelting av breen fører til at den er i ferd med å forsvinne. Vegetasjonsdekke er jevnt på dalbunn- og sider, og suksesjon forekommer på breforlandet. Områdets historie og dagens drift knyttes til turismen, og turistene kommer hovedsakelig for å se Briksdalsbreen. I sesong skaper turistene et yrende liv i dalen. Briksdalsbre Fjellstove er et naturlig møte/samlingssted for de besøkende og markerer godt innfallsportens begynnelse. Briksdalsbreen og de indre delene av Briksdalen inngår i Jostedalbreen nasjonalpark.

2.8 Kvaliteter

Ut fra landskapskarakteren har vi valgt ut kvaliteter ved Briksdalen slik at man lettere kan tydeliggjøre og fremme områdets sterke sider:

- **Landskap**
 - o Breen
 - o Geologiske former: morener
 - o Fosser og elva
 - o Prioriterte naturtyper
- **Nasjonalparken**
 - o Nasjonalparkens grense
- **Historien til området**
 - o Gårdshistorie
 - o Ferdsløp over breen
 - o Transport og turisme, hest og kjerre

Briksdalen, med dens landskap uterodert av breprosesser, og brearmen innerst i dalen utgjør hovedkvalitetene i landskapet og er en viktig grunn til at det er mange besøkende i området. Elementer som breen har vært med å skape; elv, fosser, morener og andre terrengformasjoner, gir òg opplevelsverdier i området. Dette er kvaliteter som skaper en sammenheng i området fra start til slutt, og disse kvalitetene vil bestå selv hvis brearmen forsvinner. Klassifisering av området som nasjonalpark gjør at nasjonalparken oppleves som en særegen attraksjon. Prioriterte naturtyper er betydelig for landskapet som helhet, både for å opprettholde kulturlandskapet og for å formidle historien til området. De historiske sidene utgjør en del av identiteten til Briksdalen.

2.9 Funksjonsbehov

Briksdalen har variasjon i bruken da området har god tilgjengelighet og er tilrettelagt for ulike brukergrupper. Området kan besøkes både av erfarne og uerfarne brukere av naturen. Som kjent turistattraksjon vil stedet automatisk trekke til seg flere mennesker og en større brukergruppe, enn den "vanlige, frie natur". Ulike behov må dekkes for at besøkende som kommer til Briksdalen skal få en god opplevelse. De generelle funksjonsbehovene i Briksdalen er:

- **Bruksbehov**

- God informasjon ved tilstrekkelig og oversiktlig skilting
- Henvisninger til, og tilstrekkelig med parkeringsplass for bil og buss
- Opparbeidete stier med god merking underveis
- Bispising
- Toalett
- Overnattingstilbud
- Universell utforming

- **Opplevelsesbehov**

- Føle seg velkommen
- Se (omgivelsene)
- Høre (stedegne lyder)
- Ryddighet og struktur
- Imøtekomme forventninger

Prioriterte funksjonsbehov

Ut fra generelle funksjonsbehov har vi prioritert behov som vi mener ikke er dekket tilstrekkelig i Briksdalen:

- **Bruksbehov**

- o Oversiktlig skilting
- o Tilstrekkelig informasjon

- **Opplevelsesbehov**

- o Føle seg velkommen
- o Se omgivelsene
- o Ryddighet og struktur

God oversiktighet, kart og enkle henvisninger, gjør det lettere å bruke området. Flere slike elementer finnes per i dag, men helhetsinntrykket kan løftes med enkle forbedringer og supplementeringer. Flere informerende skilt langs stien vil gjøre turen til noe mer enn en gåtur inn til breen. Man vil kunne tilegne seg kunnskap underveis og rette fokus mot flere kvaliteter i området. Bruk og opplevelse går hånd i hånd; er det lett å forstå hvordan man skal bruke et område, blir òg opplevelsen bedre og innfallsporten vil fremstå mer ryddig.

Følelsen av velkommenhet kan oppnås ved at stedet gir det lille ekstra; de besøkende kan få mer ut av turen enn forventet. Hvis de besøkende allerede ved ankomst til innfallsporten føler seg velkomne vil dette legge et godt grunnlag for resten av besøket. Per i dag finnes det ingen tydelig inngang ved møte med nasjonalparken, innerst i dalen. Ved supplerende elementer i landskapet kan følelsen av velkommenhet frembringes også her. Videre kan det lille ekstra oppnås ved å fremme andre kvaliteter enn bare breen, som er hovedmålet ved besøket for de fleste.

Dersom opplevelsesbehovene til de besøkende dekkes kan forventningene til de besøkende imøtekommes.

2.10 utfordringer ved stedet

Etter å ha analysert både kvalitetene og funksjonsbehovene, ser vi at det er enkelte utfordringer som gjør seg bemerket i området:

- **Manglende helhet**

De besøkende til innfallsporten kommer hovedsakelig for å se breen, men det er òg flere sterke kvaliteter i området. Det å fremme andre kvaliteter kan være utfordrende, men vil skape et mer helhetlig inntrykk av innfallsporten. Hvordan skal man klare å fange interessen, for noe mer enn breen? Hvordan skal man lage en rød trå som knytter alle momentene i landskapet sammen?

- **Opprettholde den historiske identiteten til stedet**

Kulturhistorien hører landskapet til da den gjennom tidene har vært med å forme området. Det finnes bla. spor etter tidligere gårds- og utmarksdrift i dalen, og slike elementer utgjør deler av identiteten til området. Per i dag finnes det få tiltak som gjør at historien til område formidles og fremmes. Opprettholdelse av den historiske identiteten til stedet er noe utfordrende da breen er mye i fokus.

- **Når breen forsvinner, hva da?**

Breen står sentralt i opplevelsesverdien hos de besøkende, og formidlingen av stedet som helhet. Breen er viktig i promoteringen av

innfallsporten og nasjonalparken. På mange måter er breen "prikken over I'en" i dette området (*Briksdal, pers. med.*). Med dette som utgangspunkt kan det være bekymringsverdigg at Briksdalsbreen, som flere andre brearmer i Norge minker. Kan det være slik at en av Norges største turistattraksjoner er i ferd med å forsvinne? Det knyttes utfordringer til dette i den forstand at området bør være forberedt på en bærekraftig drift selv om breen skulle forsvinne.

- **Manglende tydelighet av nasjonalparkgrensa**

En essensiell del ved innfallsporten er at man i løpet av besøket kan tre inn i Jostedalsbreen nasjonalpark. Her er det en utfordring å på nytt ønske velkommen; man er ikke lenger bare en gjest ved innfallsporten, men også en gjest i nasjonalparken. Hvordan kan man her gi de besøkende en følelse av å faktisk tre inn i en nasjonalpark?

- **Informasjon som treffer alle brukere**

Informasjon som treffer alle brukere kan være en utfordring. Brukerne har forskjellige forventninger til besøket og ulike kunnskapsgrunnlag. Enkle henvisninger i form av skilt og merkinger vil være forståelig for alle. Derimot vil informasjonstavler med en mer utfyllende tekst måtte baseres på at det er forskjellige forutsetninger for å forstå skiltene.

3. Planforslag

3.1 Konsept

Innfallsporten skal fremtre slik at besøkende får en *helhetlig opplevelse*; med det menes en helhetlig forståelse både for naturomgivelsene og kulturhistorien til stedet. Dette gjøres ved å forbedre følgende:

- Formidlingen av de ulike kvalitetene (natur og historie) i området
- Tydeliggjøre inngangen til både innfallsporten og nasjonalparken
- Gjennomgående utforming
- Tydelig informasjonsformidling

3.2 Presentasjon

Utformingen som er planlagt består av enkeltelementer som skal være steds-tilpasset og skape en gjennomgående helhet i området. Dette fører til at innfallsporten vil få et mer innbydende uttrykk, og bli et inviterende utgangspunkt til nasjonalparken. Det er planlagt enkeltelementer som skal forbedre eksisterende, men òg oppføring av nye elementer. Naturen har vært en inspirasjon til utformingen og materialvalget skal være gjennomgående lik i hele området.

Det er planlagt fem forskjellige typer installasjoner (*Tabell 01*). Velkomstskilt, portal, rammer og kikkehull er alle nye elementer som tilføres i landskapet. Bilde- og informasjonsskilt skal erstatte noen av de skilt som finnes pr. dags dato, men det skal også tilføres flere informasjonsskilt enn hva som finnes fra før.

Installasjon:	Besøkende skal få øynene opp for:
Velkomstskilt	Innfallsporten
Portal	Nasjonalparkens grense
Bilde- og informasjonsskilt	Naturen, historien og geologien i landskapet
Ramme	Omkringliggende natur
Kikkehull	Omkringliggende natur

Tabell 01.

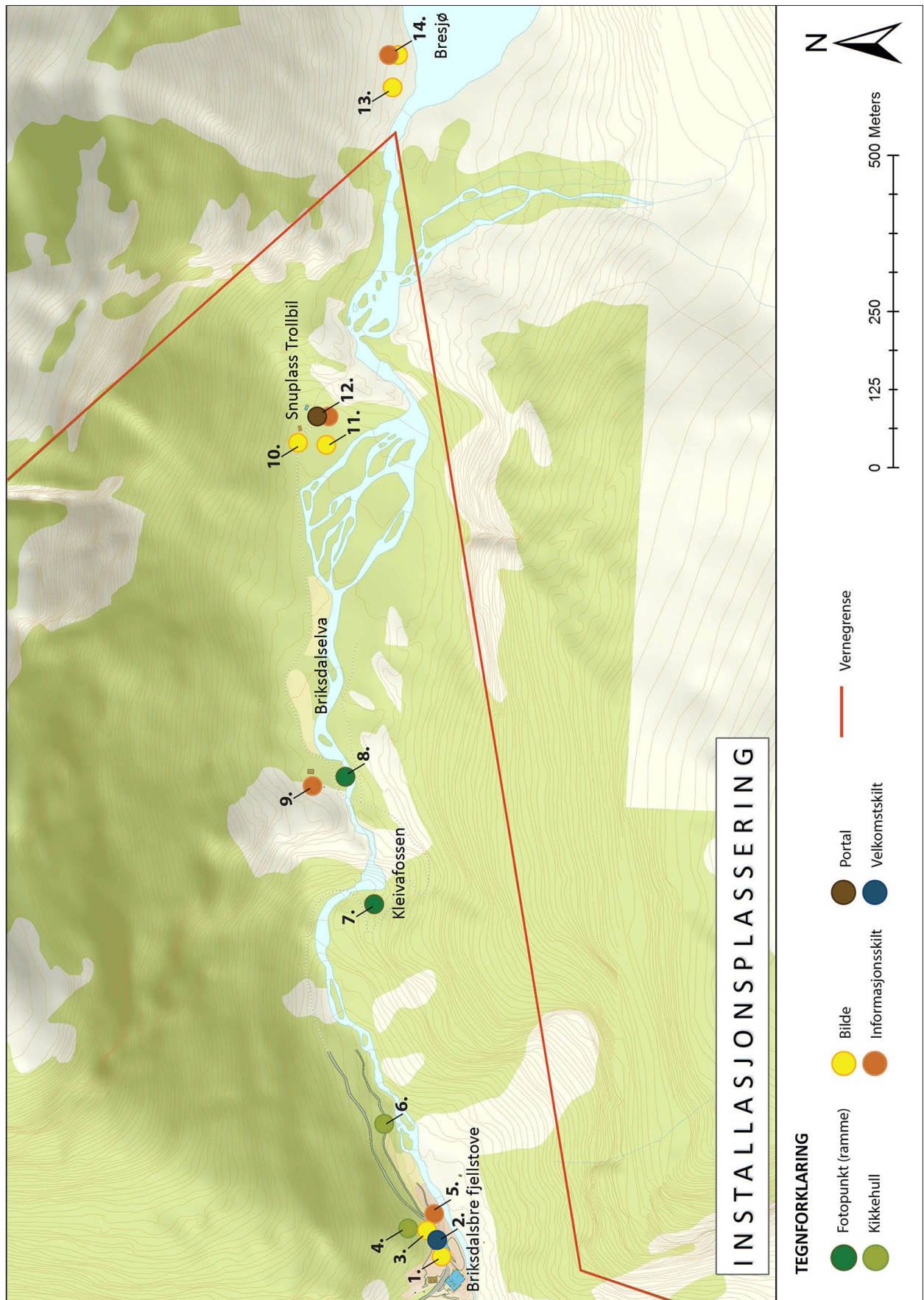

Fig. 25 Plassering av installasjoner.

Oversikt over installasjoner

Oversikt over plassering av installasjoner vises på *fig. 25*. *Tabell 02* gir utfyllende informasjon om innhold, samt hvilke kvaliteter som fremmes av installasjonen.

	Lokalitet:	Type installasjon:	Innhold:	Kvalitet som skal fremmes:
1	Fjellstova	Bilde- og informasjonsskilt	Gammelt gårdsbilde med utfyllende bildetekst	Historien til området
2	Forkant av plass for Trollbilpåstigning	Velkomstskilt	Ønske velkommen	Området som helhet
3	Trollbilpåstigningsplass	Bilde- og informasjonsskilt	Gammelt hesteskyssebilde med utfyllende informasjon	Historien til området
4	Utsiktspunkt ovenfor Trollbilpåstigning	Kikkehull	Utsikt innover dalen; breen i fokus	Bre
5	Trollbilpåstigningsplass	Informasjonsskilt	Om Briksdalen	Området som helhet
6	Gangvei	Kikkehull	Utsikt mot Melkevolfossen	Foss
7	Kleivafossen	Ramme/fotopunkt	Kleivafossen	Foss
8	Briksdalselva	Ramme/fotopunkt	Briksdalselva med brearmen i bakgrunn	Bre og elv
9	Utløe	Informasjonsskilt	Om kartlagte naturtyper	Kartlagte naturtyper
10	Morenedatering	Bilde- og informasjonsskilt	Gammelt bilde av fronten på breen i 1870- med utfyllende, enkel informasjon	Morene
11	Snuplass Trollbil	Bilde- og informasjonsskilt	Gammelt bilde fra ferdsel over breen med utfyllende informasjon	Historien til området

12	Start på sti mot breen	Portal	Ønske velkommen og informasjon om nasjonalparken	Nasjonalparken
13	Morenedatering	Bilde- og informasjonsskilt	Gammelt bilde av posisjonen til breen i 1920 av med utfyllende, enkel informasjon	Morene
14	Bresjøen	Bilde- og informasjonsskilt	Breens utvikling med utfyllende, enkel informasjon	Bre

Tabell 02.

Lokalitetene og planlagte installasjoner kan med fordel suppleres til naturstiheftet som Briksdalsbre Fjellstove selger, hvor sentrale lokaliteter i Briksdalen er merket og forklart.

Velkomstkilt (Fig. 26)

Velkomstkiltet skal ønske de besøkende velkommen til innfallsporten. Skiltet kan også fungere som et fotopunkt for de besøkende. Skiltet er plassert i forkant av plassen for Trollbilpåstigning (Fig. 25). På fremsiden av skiltet vil det ønskes velkommen og på baksiden takkes det for besøket. Skiltet har en firkantet form i corténstål og skriften er gravert inn. Logoene til Jostedalsbreen nasjonalpark og Briksdal er innfelt i et åpent felt i skiltet. Logoene skal være tosidig og innrammet i pleksiglass, slik at de er synlig fra begge sider.

Størrelse (Fig. 27)

H: 2,20 m - B: 0,9 m

Fig. 26 Velkomstkilt skal ønske besøkende velkommen i starten på innfallsporten.

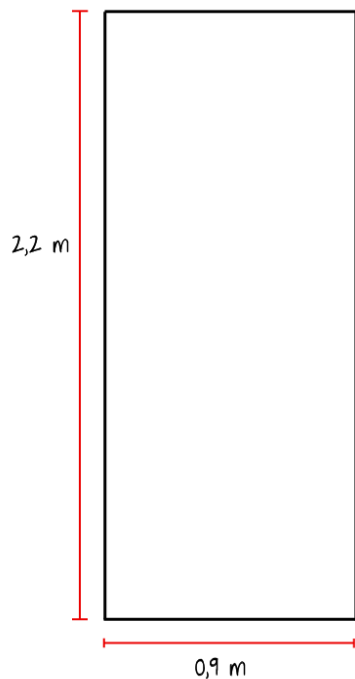

Fig. 27 Mål på velkomstskilt.

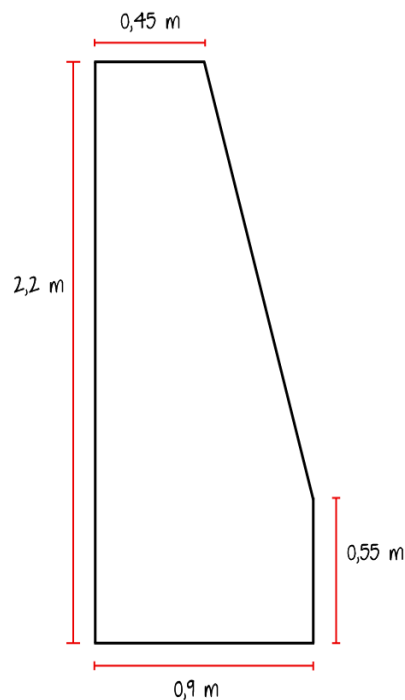

Fig. 32 Mål på portal.

Portal (Fig. 28)

Portalen har sin form etter den V-formede konturen til dalføret og Briksdalsbreen som siger ned innerst i dalen (Fig. 29). Den er plassert i nærheten av nasjonalparkens grense og markerer tydelig at man trer inn i en nasjonalpark (Fig. 25). Portalen består av to deler som er plassert parallelt på hver sin side av stien. På den ene delen vil det ønskes velkommen til nasjonalparken, og på den andre delen er det informasjon om nasjonalparken. Portalen vil også fungere som et "fotopunkt" for de besøkende. Dette er ønskelig slik at de besøkende kan dokumentere at de har vært i en nasjonalpark (Knagenhjelm, pers. med.). På baksiden av portalen takkes det for besøket (Fig. 30). Portalen skal være av en flat plate i corténstål, hvor teksten er gravert inn. Logoen til Jostedalsbreen nasjonalpark er innfelt i et åpent felt på den samme delen hvor det ønskes velkommen. Logoen skal være tosidig og innrammet i pleksiglass, slik

at den er synlig fra begge sider. Informasjonsplakaten skal være innrammet i pleksiglass, og festet i punkter slik at pleksiglasset står litt ut fra bakgrunnen (Fig. 31).

Størrelse (Fig. 32)

H: 2,20 m - B: (nedre) 0,9 m B: (øvre) 0,45 m

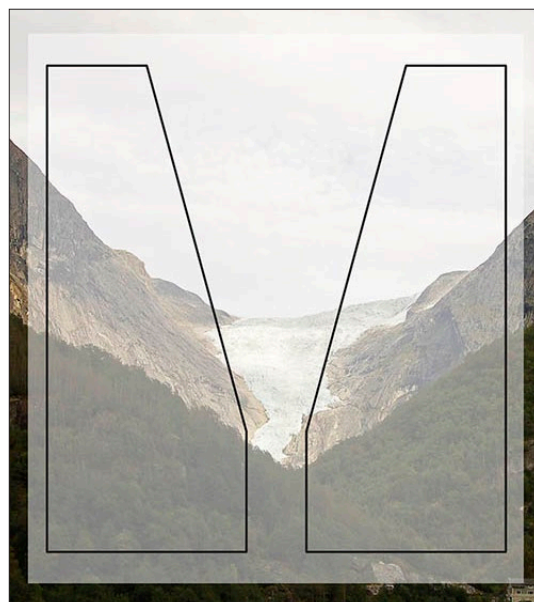

Fig. 29 Formen på portalen tar opp former i landskapet.

Fig. 28 Portalen markerer inngangen til Jostedalsglaciéren nasjonalpark.

Fig. 30 På portalens bakside takkes det for besøket.

Bilde- og informasjonsskilt (Fig. 33 og 34)

Skiltene skal fokusere på naturen, historien og geologien i landskapet. Skiltene skal ha en enkel firkantet utforming og er lent bakover stående på en enkelt bærende pilar. Skilttypen skal brukes på alle lokaliteter hvor det skal være utdypende informasjon og/eller illustrasjonsbilder (Fig. 25). Her kan de besøkende tilegne seg kunnskap om lokaliteten. Skiltets størrelse tilpasses til mengde tekst og illustrasjonene. Denne typen skilt erstatter de eksisterende skiltene med morenedateringer som finnes i Briksdalen og informasjonsskilt fra nasjonalparken nede ved Fjellstova (Fig. 35 a og b). Der hvor det er planlagt nye informasjonsskilt skal også denne typen skilt benyttes. Skiltene skal lages av corténstål. Informasjonen og illustrasjoner skal være innrammet i pleksiglass og festet i punkter slik at pleksiglasset står litt ut fra bakgrunnen av corténstål (Fig. 31).

Høyde over bakken: ca. 1 m

Fig. 31 Pleksiglasset er uthævet fra corténstålet.

Fig. 33 Eksempel på bildeinstallasjon på skilt med enkel informasjon. Viser gammelt bilde av hesteskyss i Briksdalen.

Fig. 34 Eksempel på informasjonsskilt med enkel informasjon. Viser informasjonstavle om Briksdalen.

Fig. 35 a Eksisterende informasjonsskilt fra nasjonalparken.

Fig. 35 b Illustrasjon viser skilt som erstatter eksisterende informasjonsskilt.

Ramme og kikkehull (Fig. 36 og 37)

Rammene og kikkehullene vil få de besøkende til å rette fokus mot et spesielt motiv eller punkt i landskapet. Rammene og kikkehullene er rektangulære og står på en enkelt bærende pilar. Rammene plasseres slik at det motivet som skal fanges opp i bakgrunnen passer inn i selve rammen. Rammene fungerer også som fotopunkt, hvor de besøkende fysisk kan stille seg inne i rammen og bli tatt bilde av, med naturmotivet i bakgrunn. Kikkehullene er en miniatyr av de større rammene. Her skal man få øye på et enkelt

moment i landskapet ved å kikke inn i installasjonen. Både rammene og kikkehullene er formet av corténstål og vil ha en beskrivelse av hva man ser gravert inn i rammekanten (Fig. 38).

Størrelse ramme (Fig. 39)

ca. 1,0 m x 1,5 m - Høyde pilar: 1,1 m

Størrelse kikkehull (Fig. 40)

ca. 0,2 m x 0,3 m - Høyde pilar: 1,2 m

Fig. 36 Rammen fungerer som fotopunkt og folk kan stille seg inne i rammen, og bli en del av det innrammede motivet.

Fig. 37 Besøkende kan oppdage motiv i landskapet ved å se inn i kikkehullene.

Fig. 38 Ramme-installasjon med inngravert beskrivelse om motivet man ser.

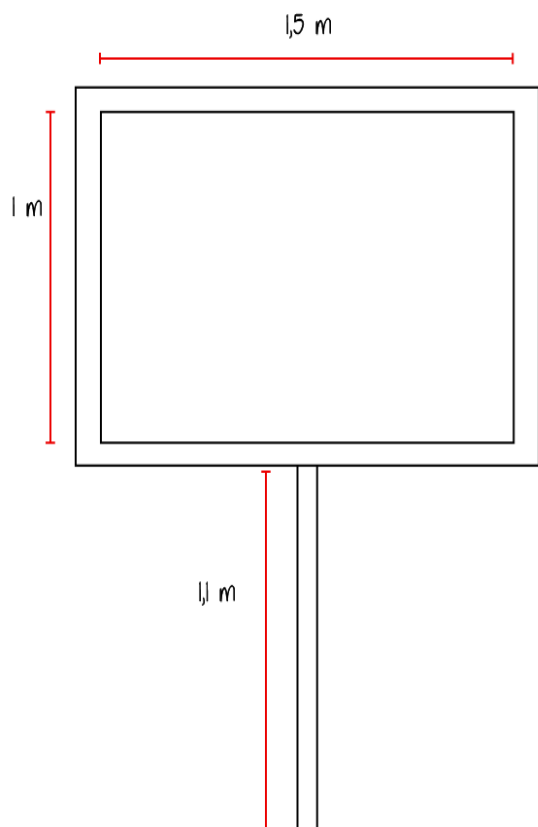

Fig. 39 Mål på ramme.

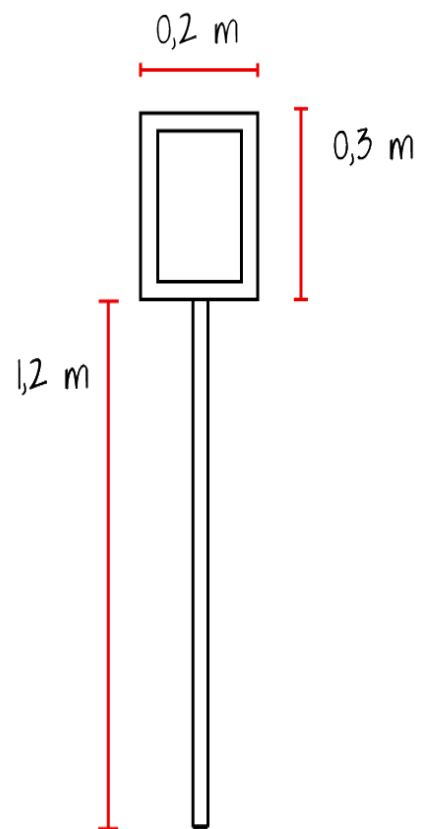

Fig. 40 Mål på kikkehull.

Materiale

Corténstål er valgt som hovedmaterialet i alle de planlagte installasjonene. Corténstålet's holdbarhet og tåleevne er òg vektlagt i avgjørelsen og kan så representere det tidløse. Pleksiglasset som vil brukes i kombinasjon med corténstålet i noen av de planlagte installasjonene vil skape en kontrast i materialbruket. Pleksiglasset fører til at gjeldene installasjoner får et mer moderne uttrykk. Materialet er valgt på grunn av dets praktiske funksjon; bilder og plakater kan plasseres innrammet og i en beskyttet tilstand. Pleksiglasset skal festes

som en egen del og dermed gis det mulighet til at innholdet kan byttes ut om nødvendig. En matt overflate på pleksiglasset gjør at det ikke blir for skinnende i forhold til rustfargen på corténstålet som det skal stå i stil med.

Illustrasjonsbildene er ment for visualiseringsdel og representerer ikke en fasit på den eksakte plasseringen av de planlagte installasjonene. De utvalgte lokalitetene er forslagsomvil fremme kvalitetene ved området ytterligere, men det kan òg velges ut andre steder som kan poengtere konseptet.

3.3 Retningslinjer

1. Etter *Forskrift om vern av Jostedalsbreen nasjonalpark* må planlagte installasjoner innenfor vernegrensen (nr. 13 og nr. 14) få godkjenning av forvaltningsstyresmakten jf. *kapittel IV - 1. Landskapet (Lovdata, 1998)*.
2. Det er viktig at de planlagte elementene ikke plasseres slik at det vil være til hinder for verken Trollbiler eller fotturiste.
3. Installasjonene må ikke plasseres slik at de forstyrrer, det motivet de skal fange opp, fra andre steder i landskapet.
4. Der hvor eldre skilt skal erstattes av nye, skal skiltene plasseres på samme sted som de nåværende skiltene. Plasseringen av de planlagte installasjonene vises på *figur 29* og skissene til installasjonsbeskrivelsene.
5. Det skal være gjennomgående lik utforming på installasjonene i hele område.
6. Ved plassering og anlegning av installasjonene skal inngrepene i landskapet minimaliseres slik at man unngår at natur og kulturhistoriske verdier forringes.
7. Det må tas hensyn til kunnskapsnivå og språk: Tekster må være forklarende slik at alle har mulighet til å forstå den informasjonen som skal komme frem.
8. Det må velges ut de språk som teksten skal stå på, slik at alle besøkende har en forutsetning for å kunne lese minst ett av språkene.

4. Drøfting

Vil planforslagene faktisk fremme kvalitetene i området?

De planlagte installasjonene tilfører nye elementer i området og kan dermed oppfattes som visuelt forstyrrende i landskapet i det de kjemper om oppmerksomheten til de besøkende. Dette kan føre til at de besøkende fokuserer mer på installasjonene enn hva installasjonene faktisk ønsker å fremme. Det er derfor svært viktig at plassering og utforming av installasjonene ikke tar for mye oppmerksomhet fra omgivelsene.

Ved å følge DN håndbok 027 (*Direktoratet for naturforvaltning, 2006*) om tilpasning til naturlige omgivelser, unngås det at installasjonene fremtrer som dominerende. Gjennomtenkt plassering fører til at installasjonene fremstår forholdsvis anonyme, men samtidig fyller sin funksjon. Formene som er valgt på alle installasjonene er enkle, og med en gjennomgående likhet. Ved å ha en gjennomgående utforming i hele området vil det føre til en overordnet helhet og harmoni. Installasjonene fremhever komponentene i landskapet og gjør det lettere å fange interessen til de besøkende, slik at de får øynene opp for landskapets kvaliteter. F.eks. vil et av kikkehullene hjelpe besøkende til å legge merke til en foss. På samme måte vil installasjonene òg være med å formidle historien og dermed noe av identiteten til området. F.eks. kan informasjonsskiltet om de prioriterte naturtypene rette mer oppmerksomhet mot kvaliteten enn den får i dag. Bevissthet rundt slike kvaliteter kan videre forhindre at natur- og kulturhistoriske kvaliteter forringes.

Innfallsporten ligger utenfor vernegrensen og det er hovedsakelig her tilretteleggingen foregår. Innfallsporten, eller "frontcountry" slik amerikanske Leave No Trace (*2014*) beskriver det, vil være der hvor man i begrenset omfang tillater inngrep. "Backcountry", altså de mer urørte områdene, vil for Briksdalen være der man trer inn i nasjonalparken og med de restriksjonene som følger vernet til nasjonalparken. Installasjonene som er planlagt innenfor vernegrensen skal supplere eksisterende installasjoner, men oppføring av nye må følge reglene som er gitt i *Forskrift om vern av Jostedalsbreen nasjonalpark (Lovdata, 1998)*.

I dag er det breen som er hovedfokus, men ved hjelp av de planlagte installasjonene skal fokus rettes også mot flere kvaliteter. Ved å løfte de historiske sidene til Briksdalen frem i lyset vil man tilføre en ytterligere kvalitet ved innfallsporten. Området vil kunne by på noe mer enn breen og naturen, og vil få en høyere pedagogisk verdi. Planforslagene som er foreslått i denne oppgaven vil derfor være med å fremme kvalitetene til området og forberede turistattraksjonen på en bærekraftig drift selv om breen skulle forsvinne. Ved å rette fokus mot områdets flere kvaliteter kan det fortsatt være attraktivt å komme til området selv om breen minker.

Vil planforslagene få besøkende til å føle seg velkommen?

Innovasjon Norge beskriver at de besøkende vurderer et område bl.a. i forhold til deres egne forventninger (*Innovasjon Norge, 2008*). Slike forventninger kan være vanskelig å imøtekomme, men planforslagene er et steg på veien for å nå dette målet. Planforslagene

tar hensyn til besøkendes funksjonsbehov, for å sikre at både bruks- og opplevelsesbehovene imøtekommes; F.eks. gjør oversiktlig skilting og tilstrekkelig informasjon at prioriterte bruksbehov dekkes. Opplevelsesbehov dekkes bl.a. ved at besøkende føler seg mer velkommen. Videre gjør dette at besøkende får en god helhetlig opplevelse i området.

Ved inngangen til innfallsporten ønsker velkomstkiltet de besøkende velkommen til området. Installasjonene videre innover Briksdalen er viktige for å opprettholde opplevelsesverdien til de besøkende, men installasjonene er ikke dirkete avgjørende for at besøkende føler seg velkommen. Installasjonene fungerer i stedet som "holdeplasser" hvor de besøkende får en liten pause og et påfyll enten av kunnskap eller en tilfredsstillende av å oppdage noe nytt i landskapet. Det er valgt å ha flest installasjoner ved Fjellstova og ved snuplassen for Trollbilene. Installasjonene ved disse lokalitetene vil nå mange, da ikke alle besøkende går hele veien frem til breen, eller velger å bli skyssset. Installasjonene lags Kleivavegen treffer først og fremst de gående, og dermed vil de som går kunne oppdage flere installasjoner enn de som skysses. Ved å spre installasjonene på vei inn mot breen er det en tanke at besøkende får en draging videre ved å lurer på hva det neste de vil oppdage er.

Ved inngangen til nasjonalparken vil portalen være elementet som får de besøkende til å føle seg velkommen inn i Jostedalsbreen nasjonalpark. Sammen med velkomstkiltet, er portalen med å markerer en start og en slutt på innfallsporten. Der velkomstkiltet og portalen er plassert vil installasjonene gi

besøkende en følelse av å være velkommen som gjest i området.

Sammenheng mellom kvaliteter i landskapet og opplevelsen ved å være velkommen i området

De fysiske, sosiale og sosiokulturelle komponentene ved Briksdalen former stedet som reisemål. Briksdalen har, slik som Innovasjon Norge (2008) definerer et reisemål, kvaliteter og opplevelser som er verdt å besøke. Innovasjon Norge beskriver òg at noen områder har særpreg som gjør et sted unikt. Ved Briksdalen mener vi at kvalitetene som er kartlagt gjennom oppgaven kan beskrives som stedets særpreg, eller det Innovasjon Norge omtaler som "sense of place". De sanselige opplevelsene som bl.a. dannes rundt møte med flott natur kan være avgjørende for at mange besøkende får en god opplevelse i Briksdalen. En helhetlig opplevelse av området skapes ved å flette sammen og fokusere på kvalitetene som er i Briksdalen. Opplevelsen av områdets særpreg styrkes òg ved at besøkende føler seg velkommen. Slik frembringes dermed følelsen av at det er god kvalitet på området.

Planforslagene gjør at besøkende kan oppleve noe mer i Briksdalen enn de forventet. Sammenhengen mellom å oppleve kvalitetene i område og på samme tid føle seg velkommen i området, gjør at de besøkende sitter igjen med en god opplevelse av Briksdalen. På denne måten kan man òg si at planforslagene hjelper innfallsporten og nasjonalparken med å gi noe til de besøkende, slik som oppdragsgiver ønsker. Tilsammen skaper planforslagene en helhetlig opplevelse i området for de besøkende, og fører så til at innfallsporten hever sin kvalitet.

5. Litteraturliste

Aas, Ø. og Vorkinn, M. (1991) *NINA forskningsrapport 021: Holdninger til fire tiltak som øker tilgjengeligheten til naturattraksjoner- en intervjuundersøkelse blant turister i Briksdalen, Nordfjord.* s. 3, 7 og 29

Askheim, S. (2005-2007) *Jostedalsbreen*. Tilgjengelig fra: <http://snl.no/Jostedalsbreen> Lest 27.03.14

Bjerknessenteret (2009) *Breen som klimaindikator*. Tilgjengelig fra: <http://www.bjerknes.uib.no/filer/1373.pdf> Lest 04.12.13

Briksdal Adventure (2014) *Aktiviteter*. Tilgjengelig fra: <http://www.briksdaladventure.no/nb/tur-til-briksdalsbreen/> Lest 04.12.13

Briksdal (2014) *Historikk- fra gardsdrift til turisme*. Tilgjengelig fra: <http://www.briksdalsbre.no/default.aspx?menu=10> Lest 18.03.14

Direktoratet for naturforvaltning (2006) DN håndbok 027 *Naturvennlig tilrettelegging for friluftsliv*. Tilgjengelig fra: <http://www.miljodirektoratet.no/no/Publikasjoner/Publikasjoner-fra-DirNat/DN-handboker/Naturvennlig-tilrettelegging-for-friluftsliv/> s. 11, 16, 22, 23 og 48 Lest 23.04.14

Direktoratet for naturforvaltning (2007) *DN-håndbok 13-2007*. Tilgjengelig fra: <http://www.miljodirektoratet.no/no/Publikasjoner/Publikasjoner-fra-DirNat/DN-handboker/Kartlegging-av-naturtyper---verdisetting-av-biologisk-mangfold/> Lest 26.03.14

Direktoratet for naturforvaltning og Riksantikvaren (2011) *Veileder, metode for landskapsanalyse i kommuneplan*. Tilgjengelig fra: <http://www.miljodirektoratet.no/old/dirnat/attachment/2101/Veileder%204%204%202011.pdf> Lest 03.12.13

eKlima, Meteorologisk institutt (1961-1990) *Gratis tilgang til Meteorologisk institutts vær- og klimadata fra historiske data til sanntidsobservasjoner*. Tilgjengelig fra: <http://eklima.met.no/> Lest 12.02.13

Erichsen, J.V. (2012) *Johan Kvamme skyssar turistar i Briksdal*. Tilgjengelig fra: <http://www.spor.cc/index.php?artID=422&navB=73> Lest 28.05.14

Flognfeldt, T. (2014) *Bebyggelse og tilrettelegging i nasjonalparkene – en utfordring?* Tilgjengelig fra: http://www.utmark.org/utgivelser/pub/2005-2/art/Flognfeldt_Utmark_2_2005.html Lest 13.05.14

Fylkesarkivet (2014) *Foto*. Tilgjengelig fra: <http://www.fylkesarkiv.no/foto/detalj?http://www.sffarkiv.no/sffbaser/default.asp?p=result&ptype=single&db=dbfoto&id=0&sql=sffoto%20=%20%27FAKf-100507.223804%27> Lest 28.05.14

Fylkesarkivet (2014) *Gardsleksikon*. Tilgjengelig fra: http://www.fylkesarkiv.no/side/s%C3%B8k-i-basar/?http://www.sffarkiv.no/sffbaser/default.asp?p=form&db=dbmgard_norm Lest 27.03.14

Fylkesatlas (2007) *Kultur og historie*. Tilgjengelig fra: <http://fylkesatlas.no/default.aspx?gui=1&lang=3> Lest 04.12.13

Fylkesmannen (1992) *Område med spesielle naturkvaliteter i Sogn og Fjordane*. Tilgjengelig fra: http://www.fylkesmannen.no/kart/rapporter/MVA_EDNA2.asp?OBJ_KEYS=1449027 Lest 03.12.13

Fylkesmannen (2008) *Prosjekt opne landskap*. Tilgjengelig fra: <http://www.fylkesmannen.no/Page-Files/471374/4-2008%20Prosjekt%20Opne%20landskap,%20Sluttrapport%20for%20hovudprosjektet.pdf> s. 20 Lest 14.04.14

Heiberg, M.M., et al. (2006) *Rammebetingelser og handlingsrom for næringsutvikling i verneområder*. Tilgjengelig fra: <http://www.nina.no/ninaenglish/Publications/Publication.aspx?pubid=3251&Fra=P&lang=en> Lest 18.02.14

Husabø, I.A. (2014) *Døme på faktisk klimatilpassing i Sogn og Fjordane*. Tilgjengelig fra: [http://www.sfj.no/cmssff/cmsmm.nsf/lupgraphics/H%20Andersen%20Vi%20tilpassar%20oss%20alt.pdf/\\$file/H%20Andersen%20Vi%20tilpassar%20oss%20alt.pdf](http://www.sfj.no/cmssff/cmsmm.nsf/lupgraphics/H%20Andersen%20Vi%20tilpassar%20oss%20alt.pdf/$file/H%20Andersen%20Vi%20tilpassar%20oss%20alt.pdf) Lest 27.05.14

Innovasjon Norge (2014) *Om innovasjon Norge*. Tilgjengelig fra: http://www.innovasjon norge.no/Om-Oss/omoss/#.U4RSGPI_tLY Lest 14.04.14

Innovasjon Norge (2008) *rapport nr. 1 Hvitbok for reisemålsutvikling*. Tilgjengelig fra: <http://www.innovasjon norge.no/Documents/old/Documents/reiseliv/Hvitbok%202010.pdf> s. 11 og 12 Lest 14.04.14

Kristiansen, B. (2003) *Oldedalen, bygda mellom breane*. Oldedalen Utviklingslag. s. 15, 16, 18, 20, 56, 90, 94, 97, 103, 111, og 113

Leave No Trace (2014) *Frontcountry Guidelines*. Tilgjengelig fra: <http://www.leavenotracedude.com/lib-frontcountry.shtml> Lest 13.05.14

Lovdata (1998) *Forskrift om vern av Jostedalsbreen nasjonalpark*. Tilgjengelig fra: <http://lovdata.no/dokument/MV/forskrift/1991-10-25-691?q=jostedalsbreen> Lest 16.04.14

Lovdata (2013) *Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven)*. Tilgjengelig fra: <http://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-100?q=naturvernlov> Lest 13.05.14

Meteorologisk institutt (2013) *Klimaet i Norge*. Tilgjengelig fra: http://met.no/Klima/Natidsklima/Klima_i_Norge/ Lest 12.02.14

Miljødirektoratet (2013) *Om utvalgte naturtyper*. Tilgjengelig fra: <http://www.miljodirektoratet.no/no/Tema/Arter-og-naturtyper/Prioriterte-arter/Utvalgte-naturtyper/> Lest 27.05.14

Moen, A. (1998) *Nasjonalt atlas for Norge: Vegetasjon*. Statens kartverk, Hønefoss

Naturbase (2014) *Briksdalen, brefronten*. Tilgjengelig fra: <http://faktaark.naturbase.no/naturtype?id=BN00085121> Lest 17.03.14

Naturbase (2014) *Briksdalselva, slåtteteig*. Tilgjengelig fra: <http://faktaark.naturbase.no/naturtype?id=BN00085105> Lest 17.03.14

Naturbase (2014) *Kleivane*. Tilgjengelig fra: <http://faktaark.naturbase.no/naturtype?id=BN00085136> Lest 17.03.14

Naturitas (2008) *Naturveiledning i Norge*. Tilgjengelig fra: <http://www.naturoppsyn.no/multimedia/49653/Naturveiledning-i-Norge-2.pdf&contentdisposition=attachment> s. 12 Lest 13.05.14

Nesje, A. (2004) *Briksdalsbre natursti - ei vandring i geologien, glasiologien og botanikken* s. 6.

Nesje, A. og Laumann, T. (2008) *Hva kan skje med Briksdalsbreen?* Tilgjengelig fra: <http://www.bjerknes.uib.no/pages.asp?id=1668&kat=2&lang=1> Lest 04.12.13

NVE, Norge vassdrag og energi direktorat (2009) *Bremålinger*. Tilgjengelig fra: <http://www.nve.no/no/Vann-og-vassdrag/Hydrologi/Bre/Bremalinger/> Lest 26.03.14

NVE, Norges vassdrags- og energidirektorat (2013) *088/1 Oldenvassdraget*. Tilgjengelig fra: <http://www.nve.no/no/vann-og-vassdrag/verneplan/verneplanarkiv/sogn-og-fjordane-arkiv/0881-oldenvassdraget/> Lest 04.12.13

Puschmann, O. (2005) *Nasjonalt referansesystem for landskap. Beskrivelse av Norges 45 landskapsregioner: Landskapsregion 23 og 17*. Tilgjengelig fra: http://www.skogoglandskap.no/publikasjon/nj_rapport_10_05/publication_view Lest 05.12.13

Regjeringen (2013) Klima og miljødepartementet. *NOU 2013: 10 Naturens goder – om verdier av økosystemtjenester*. Tilgjengelig fra:

<http://www.regjeringen.no/nn/dep/kld/dokument/NOU-ar/2013/nou-2013-10/7/6.html?id=734519> Lest 22.04.14

Reisemål Stryn & Nordfjord AS (2010) *Stryn*. Tilgjengelig fra:

<http://www.nordfjord.no/no/Artiklar/STRYN/> Lest 16.04.14

Reisemål Stryn & Nordfjord AS (2013) *Briksdalsbreen*. Tilgjengelig fra:

<http://www.nordfjord.no/no/ATTRAKSJONER/Briksdalsbreen/> Lest 05.12.13

Stryn kommune (2006) *Kommunedelplan for Oldedalen - revisjon*.

Stryn Reiseliv (2014) *Natursti Briksdalen (naturstihfte)*. Selges ved Briksdalsbre Fjellstove

Stølen, K. (2014) *Fakta om Stryn*. Tilgjengelig fra:

<https://stryn.kommune.no/artikkel.aspx?Mid1=467&AId=47> Lest 14.04.14

Tibbals, A. (2013) *Metode for planlegging av uteareal*. Upublisert.

Toldnæs, J.P. (2014) *Jostedalsbreen nasjonalpark*. Tilgjengelig fra:

http://snl.no/Jostedalsbreen_nasjonalpark Lest 16.04.14

Toldnæs, J.P. (2014) *Nasjonalparker*. Tilgjengelig fra: <http://snl.no/nasjonalparker> Lest 13.05.14

Ulvedal, T. (2012) *Briksdalsbreen har gått 534 meter tilbake sidan 1996*. Tilgjengelig fra: <http://www.bt.no/nyheter/lokalt/Briksdalsbreen-har-gatt-534-meter-tilbake-sidan-1996--2780911.html#.UzKiWNxxaAA> Lest 26.03.14

Vertskapet Utvikling AS (2012) *Om vertskap - kunsten å få mennesker til å føle seg velkommen*. Tilgjengelig fra: http://www.vertskaet.no/filer/Om_vertskap_2012.pdf s. 5, 8 og 9 Lest 24.04.14

Vittersø, J. et al. (1994) NINA - Utredning 061: *Nasjonalparker og reiseliv - En litteraturstudie som policy, potensialer og problemer*. Tilgjengelig fra: <http://www.nina.no/archive/nina/PppBasePdf/utredning/061.pdf> s. 27 Lest 13.05.14

WMS-tjenester

Karttype	Utgiver	URL
Topografisk norgeskart	Statens kartverk	http://openwms.statkart.no/sk-wms1/wms.topo2?
Topografisk norgeskart, gråtone	Statens kartverk	http://openwms.statkart.no/sk-wms1/wms.topo2.graatone?
Vegetasjon	Norsk institutt for skog og landskap	http://wms.skogoglandskap.no/cgi-bin/vegetasjon?
Prioriterte naturtyper	Miljødirektoratet	http://wms.dirnat.no/arcgis/services/naturtyper_utvalgte/mapserver/WMSserver?
Naturtyper	Miljødirektoratet	http://wms.dirnat.no/arcgis/services/naturtyper_naturbase/mapserver/WMSserver?
Løsmasser	Norges geologiske undersøkelse	http://geo.ngu.no/mapserver/LosmasserWMS